

**Hevosen voimaannuttava vaikutus –
Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun 8-10-vuotiaille lapsille
laadullisen tutkimuksen ja havainnoinnin näkökulmasta**

Tia Tikkanen

Tekijä(t) Tia Tikkanen	
Koulutusohjelma Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Hevosien voimaannuttava vaikutus - Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun 8-10-vuotiaille lapsille laadullisen tutkimuksen ja havainnoinnin näkökulmasta	Sivu- ja liitesivumäärä 52 + 5
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuutta lastensuojelun 8-10-vuotiaille lapsille. Tutkimus oli työelämälähtöinen ja sen toimeksiantaja oli Espoon kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut. Tutkimuksen kohderyhmä koostui viidestä kouluikäisestä lapsesta, jotka etsittiin yhdessä lastensuojelun kanssa. Lapsilla oli keskittymisvaikeuksia, ylivilkkautta, kielellisiä ongelmia sekä vaikeuksia osallistua ryhmätoimintaan.</p> <p>Tutkimus suoritettiin laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti haastattelujen muodossa. Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä 11 henkilöä, joista viisi oli lapsia, kaksi pääohjaajaa ja loput lapsien huoltajia. Aineistonhankintamenetelmänä tutkimuksessa käytettiin haastattelujen lisäksi havainnointia lasten sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistumisen aikana. Kurssikertoja oli yhteensä kahdeksan ja toimintaa videoitiin sisältöanalyysia varten. Lisäksi kirjoitettiin tutkimuspäiväkirjaa kurssikertojen ajan, jota hyödynnettiin tulosten tulkitsemisessä.</p> <p>Tutkimus osoitti, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kouluikäiselle lastensuojelun asiakkaalle hyvä tukimuoto. Toiminta vahvistaa lapsen itsetuntoa ja osallisuutta, sekä tukee lapsen sosiaalisia taitoja. Toimintaan osallistuminen antaa asiakkaalle vahvistavia kokemuksia, jotka kantavat pitkälle ja auttavat osaltaan jopa syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Hevosien mukana olo toiminnassa antoi lapselle kanavan omien tunteiden käsittelyyn ja vahvuuksien löytämiseen. Tutkimustulosten perusteella sosiaalipedagogiikan peruselementit, toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys toimivat lastensuojelun asiakkaiden voimaantumana ja kuntouttavana tekijänä.</p> <p>Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä eläinavusteisesta sosiaalityöstä tulisi saada enemmän tietoa. Pidempikestoisella toiminnalla voidaan ennaltaehkäistä riskiryhmässä olevien lastensuojelun asiakkaiden syrjäytymistä. Syventäviä tutkimuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tarvitaan nimenomaan vaikuttavuuden osalta.</p> <p>Tämän tutkimuksen perusteella Espoon liikunta- ja nuorisopalveluiden sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kurssi todettiin toimivaksi. Tutkimuksen avulla lähdetään edistämään lastensuojeluasiakkaiden parissa työskentelevien ammattilaisten tietoutta toiminnan määrittelystä ja tehostaa siten mahdollisuuksia kehittää sosiaalityöntekijöiden sekä hevostoiminnan ohjaajien välistä yhteistyötä. Verkostoitumisen avulla saadaan paremmin tuettua lapsia kurssin jälkeenkin.</p>	
Asiasanat Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalipedagogiikka, lastensuojelu.	

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Sosiaalipedagogiikka.....	5
2.1	Sosiaalipedagogiikan teoria	7
2.2	Sosiaalipedagogiikan käytäntö	7
3	Lastensuojelun asiakkaat	10
3.1	Sosiaalipedagogiikka lastensuojelussa	10
3.2	Sosiaalisten taitojen ongelmat.....	11
3.3	Tarkkaavuuden ja keskittymisen vaikeudet	12
4	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	13
4.1	Käsitteen taustaa ja nykytila.....	14
4.2	Hevosen kuntouttava vaikutus toiminnassa.....	16
4.3	Tunteiden ja vuorovaikutuksen taidot	16
5	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttaminen käytännön työssä.....	18
5.1	Huolenpito hevosesta.....	18
5.2	Toiminta talliympäristössä.....	18
5.3	Harjoitukset maastakäsin	19
5.4	Ratsastus ja muut harjoitukset hevosen kanssa.....	19
5.5	Aistiharjoitukset ja hevosten seuraaminen	20
6	Tutkimuksen tarkoitus	22
7	Tutkimuksen menetelmät	23
7.1	Tutkimuksen kohderyhmä	24
7.2	Kurssikertojen rakenne ja sisältö.....	24
7.3	Haastatteluiden järjestäminen	26
7.4	Havainnointi	26
7.5	Haastattelujen ja havainnoinnin sisältö	27
7.6	Haastattelu- ja havainnointimateriaalin analysointi	29
8	Tutkimuksen tulokset.....	31
8.1	Lasten kokemukset hevostoiminnasta.....	31
8.2	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutus lapseen	32
8.3	Huoltajien ja ohjaajien kokemus lasten vaikutuksista	34
9	Pohdinta.....	38
9.1	Tutkimuksen luotettavuus	39
9.2	Johtopäätökset sekä kehittämisehdotukset	42
	Lähteet	46
	Liitteet.....	53
	Liite 1.	53

1 Johdanto

Kautta aikojen eri kulttuureissa ja monissa maanläheisissä kulttuuriperinnöissä eläin on ollut suuressa roolissa ison kunnioituksen kohde sekä hengellinen parantaja. Eläimet ovat olleet suuri voimavara niin palvelijana, voimantuojina ja onnentuojina. (Serpell 2010, 17-19.) Eläinystävät ovat helposti lähestyttäviä ja rentouttavia. Parhaimmillaan ne peilaavat ihmisen syvimpiä tunteja paremmin kuin toinen ihminen voisi koskaan tehdä. Lisäksi eläimestä voi olla suuri apu monenlaisissa terapatilanteissa. (Valta 18.2.2015.) Luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä käytetään nykyään yhä enemmän erityislasten ja nuorten palveluissa. Luonnossa ja eläinten kanssa vaikeiden asioiden käsittely sujuu muun tekemisen lomassa ilman ongelmien korostumista. Eläinten kanssa on mukava opetella uusia asioita. Ne tuovat elämään runsaasti iloa, lohtua ja turvaa. (Luonto hyvinvoinnin lähteenä, 3-4.) Hevonen, koira tai kissa voi olla ihmisen paras ystävä. Eläinten läheisyydessä eläminen on ihmiselle terveellistä, eläimet antavat ihmiselle voimaa ja mielenrauhaa. Syrjäytyneelle ihmiselle eläinten läheisyys voi olla myös kuntouttavaa. (Schulman 2005, 44.)

Yhteiskunnalliset sekä perherakenteiden muutokset ja jopa perheen perustehtävän muuttuminen aiheuttavat hämmennystä niin aikuisissa kuin nuorissa. Kun yhteiskunta muuttuu, muuttuvat myös ongelmat. (Hyvätti 2009, 4.) Syrjäytyminen on eräs aikakautemme suurimmista yhteiskunnallisista ongelmista, ja etenkin lasten ja nuorten auttamisella on kiire. Erityisesti lasten ja nuorten pahoinvointi sekä ajautuminen ongelmiseen sosiaalisten toimintaverkkojen ulkopuolelle ovat lisääntymässä. Suomessa viimeaikaiset lapsi- ja nuorisotutkimukset ovat raportoineet pahoinvoinnin ja syrjäytymiskierteen pahenemisesta. Yhä useammalla lapsella ja nuorella esiintyy mielenterveysongelmia ja ongelmien vaikeusaste syvenee koko ajan. Tarvitsemme uusia kuntoutusmuotoja- ja toimintoja, jos perinteiset keinot eivät enää riitä. (Koistinen 2005, 1-2.) Nuorisotutkimusverkoston lastensuojelun tutkija Pekkarinen kertoo, että nykypäivän lastensuojelun asiakasmäärät ovat edelleen kasvussa. Muutosta selittävät eniten nuorten lisääntyvät ongelmat. Noin kymmenellä prosentilla nuorista menee huonosti. Tämä näkyy selvästi tutkimuksissa. Tarkkaan ei tiedetä, mistä nuorten määrän kasvu johtuu. Jos Pekkarisen ennustus toteutuu, huonosti voivia nuoria on tulevana vuosina aiempaa enemmän, kun hallituksen päätökset jyrkentävät köyhien lapsiperheiden ahdinkoa. *”Köyhyyden ja huono-osaisuuden kokemus lapsuudessa heijastuu pitkälle aikuisikään. Se on koko perheen uupumista, kyllästymistä, kasvavaa epäluottamusta järjestelmän toimivuuteen”*, Pekkarinen sanoo. (Kauppinen 2.1.2017.)

Green Care on luontoon ja maaseutuun liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset saavat sen kautta käyttöönsä uudenlaisia kuntouttavia ympäristöjä ja uusia yhteistyömalleja. Myös kasvatusalan

sekä hyvinvointialan ammattilaiset voivat löytää luonnon ja eläimen parista tehokkaita ratkaisuja omaan työhönsä. Tunnetuimpia toimintamuotoja ovat ratsastusterapian, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, eläinavusteisen työskentelyn, seikkailukasvatuksen, ekopsykologian ja viherympäristön kuntouttavan käytön palvelut. (Yli-Viikari & Haapasaari 2013, 99.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminta perustuu ihmisen ja hevosen vuorovaikutukseen talliyhteisössä. Pääelementteinä ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys hevosen ollessa keskiössä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Koulutettujen ohjaajien tehtävänä on tukea asiakkaan ja hevosen välistä vuorovaikutusta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaankin määritellä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. (Suomen ratsastajainliitto ry 2017.) Hevosella on paljon ominaisuuksia, jotka tekevät siitä suositun kuntoutus- ja terapiaeläimen. Se luo kontaktin ihmiseen ja reagoi herkästi hänen käyttökseen. Suuri koko herättää kunnioitusta ja ohjaa harkintaan. Ison eläimen hallinta voi vahvistaa itsetuntoa. (Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri & Raento 2015, 42- 43.) Lastensuojelunäkökulmasta ennaltaehkäisevällä työllä on suuri merkitys lapsenhyvinvoinnille, onpa sitten kyseessä syrjäytymisvaarassa tai huostaanoton tarpeessa oleva lapsi tai nuori. Mahdollisimman varhainen puuttuminen on tärkeää. Hevostoiminta voi olla juurinkin ennaltaehkäisevää tai osa avohuollon tukitoimia. Hevosen käyttämisessä kuntouttavassa ja ennaltaehkäisevässä hoitotyössä on runsaasti hyviä kokemuksia. (Martin-Päivä 2014, 89-90.)

Tämän kvalitatiivisen opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Espoon kaupungin liikunta- ja nuorisopalvelut. Espoon kaupunki on järjestänyt sosiaalipedagogista hevostoimintaa vuodesta 2013. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella on mahdollista kehittää hevostoimintaa Espoon liikunta- ja nuorisopalveluissa. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää havainnointien ja haastattelujen avulla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia lastensuojelun asiakkaissa. Opinnäytetyössä paneudutaan 8-10-vuotiaista koostuvaan tyttöjen ja poikien pienryhmään. Osallistajat etsittiin yhdessä lastensuojelun kanssa ja pääosin osallistajat ovat olleet huostaan otettuja lapsia. Tutkimuksen tuloksista ei pysty tunnistamaan osallistujien, huoltajien tai ohjaajien henkilöllisyyttä.

2 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikan käsitteen monimerkityksellisyys ja monet eri käyttöyhteydet ovat henkinen rikkaus. Samalla ne vaikeuttavat sosiaalipedagogiikan kehittämistä koulutus-alana, tieteenä ja yhteiskunnan toimintajärjestelmänä. Sosiaalipedagogiikasta ei ole kaikkien yksimielisesti hyväksymää tulkintaa. (Hämäläinen 2007, 9.) Sosiaalipedagogiikan käsitettä voidaan määritellä monesta näkökulmasta. Sana pedagogiikka tarkoittaa laajasti käsiteltynä oppia ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitoa. Sanalla sosiaalinen on ainakin kolme päämerkitystä. Ne ovat yhteiskunnallinen, yhteisöllinen sekä solidaarinen eli toisia huomioon ottava ja huono-osaisten auttamiseen suuntautuva. (Hämäläinen 1999, 14.)

Sosiaalipedagogiikka kuvataan laajasti yhteiskuntatieteisiin perustuvaksi kasvatukselliseksi oppialaksi. Siinä yhdistyvät tiiviisti käsitteet pedagoginen ja sosiaalinen. Sosiaalipedagogiikassa tarkastellaan asioita sosiaalisena, yhteiskunnallisena, kulttuurisena sekä kokemuksellisena ilmiönä. Keskeisiä ovat kysymykset ihmisen ja ympäristön välisestä suhteesta. Se ottaa kantaa esimerkiksi siihen, minkälainen on yhteiskunta, jossa ihmisen on hyvä elää. (Kurki 2007, 7-9.) Sosiaalipedagogiikassa on pääasiallisesti kyse tietystä ajattelutavasta eli sosiaalipedagogisesta orientoitumisesta sosiaaliin kysymyksiin. Näitä ovat erityisesti yksilön ja yhteisön välisen suhteen sekä yksilön yhteiskuntaan integroitumisen tarkastelu. (Kurki, Nivala & Sipilä- Lähdekorpi 2006, 9.) Tavoitteena sosiaalipedagogisella toiminnalla on yksilön elämänlaadun ja itseohjautuvuuden sekä koko yhteiskunnan hyvinvoinnin parantaminen. Tämän vuoksi sosiaalipedagogiikan taustalla on aina jossain muodossa sellaisia arvoja ja päämääriä, jotka liittyvät hyvään elämään. Ellei mitään yhteisesti omaksuttua käsitystä hyvästä elämästä olisi olemassa, emme kykenisi myöskään tunnistamaan yhteiskunnallisia ongelmia. (Launonen & Puolimatka 1999, 10.)

Keski-Euroopassa ja muissa pohjoismaissa sosiaalipedagogiikka on ollut omana tieteenalanaan jo pitkään. Sosiaalipedagogiikan käsite nousi ensimmäisen kerran tieteelliseen keskusteluun Saksassa 1840. Yhteiskunnan teollistuminen toi julki uudenlaisia ongelmia, jotka vaativat sosiaalisen ulottuvuuden lisäämistä yksilölliseen pedagogiikkaan. (Hämäläinen & Kurki 1997, 60.) Sosiaalihistoriallisesti sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan synty liittyy teollistumis-, kaupungistumis- ja modernisoitumisprosesseihin, jotka nujersivat perinteisen sääty-yhteiskunnan elämänmuodon. Lisäksi prosessit mursivat sosiaalisia rakenteita ja erityisesti 1800-luvun lopulta alkaen muovasivat eurooppalaisia yhteiskuntia. Sosiaalipedagogiikka kehittyi pyrkimyksistä ehkäistä ja lieventää tästä johtuvia sosiaalisia ongelmia. Ongelmat olivat erityisesti perheen kasvatuskyvyn heikkenemisestä aiheutunutta lasten ja nuorten laiminlyödyksi joutumista. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11.) Jo 1920-

luvulla Herman Nohl korosti sosiaalipedagogiikan oppihistoriassa suuntautumista ihmisten arkeen sosiaalisessa auttamistyössä. Sosiaalipedagogisessa työssä ei saanut paeta arjen karua todellisuutta, vaan epäkohtia vastaan tuli taistella. Tällöin kaikilla olisi mahdollisuus elämiseen itsenäisinä ja luovina ihmisinä. Näitä Nohlin esille ottamia periaatteita on kehittänyt edelleen nykypäivän johtaviin sosiaalipedagogiikan teoreetikoihin Saksassa lukeutuva Hans Thiersch. Thiersch:in mukaan sosiaalipedagoginen toiminta koskee nimenomaan ihmisten monimutkaisia ja ratkaisemattomia arjen tehtäviä. (Hämäläinen 2000, 16.)

Suomessa sosiaalipedagoginen näkökulma saattaa monille olla vielä vieras. Tieteenä sosiaalipedagogiikka tuli Suomeen vasta 1990-luvulla ja ensimmäinen suomenkielinen oppikirja ilmestyi vuonna 1997. (Kurki ym. 2006, 9.) Kansallisen identiteetin kehityksen jännitteet, myöhäinen itsenäistyminen, sosiaalialan ja pedagogiikan erilliset kehityslinjat sekä sosiaalialan keskitetysti organisoitu hallinto ja työn valtiollistuminen ovat vaikuttaneet sosiaalipedagogiikan myöhäiseen ilmenemiseen Suomessa. (Semi 2006, 174.) Sosiaalipedagogiikan käytännön toteutumismuodot ovat olleet ammattihenkilöiden, esimerkiksi sosiaalikasvattajien, opettajien sekä kulttuuri- ja vapaaehtoistyöntekijöiden käytössä niin sanottuna hiljaisena tietona. Sosiaalipedagoginen suuntautuneisuus on sisältynyt sosiaalikasvattajien ammatillisiin käytäntöihin, vaikka sitä ei olla tietoisella ja käsitteellisellä tasolla koulutuksessa tarkasteltu. (Ranne 2005, 14.)

Sosiaalipedagogiikka on lähtökohdiltaan monitieteellistä ja se yhdistää yhteiskuntatieteellisen sekä kasvatustieteellisen näkökulman. Sosiaalipedagogiikka oppialana, tieteenä ja ammatillisina työkäytäntöinä sisältää monia eri puolia ja useita eri tasoja. Siihen liitettyjä termejä ovat yhteisöllisyys, osallisuus ja dialogisuus. Sosiaalipedagogisessa ajattelussa sosiaalinen liittyy pedagogiseen. Sosiaalipedagogiikan keinoin yksilöitä ja ryhmiä tuetaan itsestään vastuuta ottaviksi yhteiskunnan jäseniksi. Lähtökohtana sosiaalipedagogisessa työssä on yksilön tai ryhmän sosiaalisen todellisuuden ja sosiaalisen ympäristön hahmottaminen. (Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 33.) Lama ja yhteiskuntarakenteiden suuret muutokset ovat luoneet tilaisuuden sosiaalipedagogiselle toiminnalle erilaisten projektien kautta. Sosiaalipedagogiselle työskentelytavalle on nykypäivänä yhteiskunnassa tarvetta, sillä tarvitsemme uusia menetelmiä ja keinoja tarttua syrjäytymisen ongelmiin. Perinteisesti kasvatustiede ja sosiaalipolitiikka eivät ole olleet juurikaan yhteistyössä keskenään. Sosiaalipedagogiikka mahdollistaa myös eri tieteenalojen yhteistyön ja uudenlaisen näkökulman asiakkaan tilanteeseen. (Semi 2006, 95.)

2.1 Sosiaalipedagogiikan teoria

Sosiaalipedagogiikka koostuu teoriasta ja käytännöstä. Siinä korostuu ajattelun ja tekemisen, teorian ja käytännön yhteenkuuluvuus sekä vuorovaikutus. Sosiaalipedagoginen toiminta syntyy siitä, että toimijat ajattelevat sosiaalipedagogisesti. Sosiaalipedagoginen työote rakentuu siten sosiaalipedagogisen näkökulman sisäistämisestä. (Hämäläinen 1999, 17- 18.) Sosiaalipedagogiikka on toisaalta yksilön sosiaalista kasvatusta, socialisaatiota, tarkasteltavaa ajattelua ja ohjaavaa toimintaa. Toisaalta se on sosiaalista työtä, joka huolehtii ihmisten sosiaalisten ongelmien pedagogisesta kohtaamisesta. Espanjalaisen sosiaalipedagogiikan professorin José María Quitanan mukaan sosiaalipedagogiikka onkin sosiaalisen työn pedagoginen tiede. Nykyajan sosiaalinen työ nähdään laajana kenttänä, jonka toimintaan monet eri ammattien harjoittajat ottavat osaa perinteisten sosiaalityöntekijöiden rinnalla. Ihmisten hätään vastaamista ei voida ymmärtää pelkkänä taloudellissosiaalispsykologisena auttamisena. Tarvitaan moniammatillinen ryhmä eri alojen asiantuntijoita, jotka kaikki tuovat työn toteutukseen mukaan oman osaamisensa ja näkökulmansa. (Hämäläinen 2007, 9-10.)

Sosiaalipedagogiikka on luonteeltaan käytännöllinen toimintatiede, joka on syntynyt tarpeesta ymmärtää, jäsentää ja kehittää sitä pedagogista toimintaa. Se suuntautuu sosiaalisen hädän ja sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja lievittämiseen sekä hyvinvoinnin edistämiseen. Sosiaalipedagogiikassa teoria ja käytäntö ovat keskenään toisiaan rikastuttavassa vuorovaikutuksessa. (Hämäläinen 1999, 14- 15.) Sosiaalipedagogiikan teoria kuvaa syrjäytymisen ehkäisyä sekä sosiaalisten ongelmien lievittämistä, ilmenemistä sekä vaikutuksia. Sosiaalipedagoginen toiminta eli käytäntö taas syntyy toimijoiden ajattelutavasta, toiminnan viitekehuksesta eli teoriasta. (Ranne 2005,14.) Teoria on ajattelun väline, joka auttaa toteuttamaan ja kehittämään käytännön toimintaa. Toiminnassa saadut kokemukset uudistavat ajattelua ja muokkaavat teoriaa. Sosiaalipedagogiseen teoriaan pohjautuva ja käytäntöön kohdistuva tutkimus on välttämätöntä tämän yhteyden ylläpitämiseksi. (Sosiaalipedagogiikka 2017.)

Sosiaalipedagogiikan keskeinen kysymys on, miten yhteiskunnassa pitäisi kohdella niitä ihmisiä, jotka eivät kiinnity odotetulla tavalla yhteiskuntaan vaan syrjäytyvät, käyttäytyvät poikkeavasti ja ajautuvat marginaaleihin. Tähän liittyvä toinen kysymys koskee sitä, miten syrjäytymistä ja epäsosiaalisuutta eri muodoissaan voidaan ja pitäisi ehkäistä ja lievittää. (Hämäläinen 1999, 36.)

2.2 Sosiaalipedagogiikan käytäntö

Sosiaalipedagoginen ajattelutapa johtaa sosiaalipedagogiseen työtoteutukseen. Kaikessa

ihmisten kanssa tehtävässä työssä on mahdollista orientoitua sosiaalipedagogisesti. Työssä voi hahmottaa integraatio-ongelmia ja muita sosiaalisia ongelmia pedagogisesta näkökulmasta ja etsiä niihin pedagogisia ratkaisuja. Sosiaalipedagoginen näkökulma on siellä, missä ihmisillä on vaikeuksia olla, löytää paikkaansa ja saavuttaa ylläpitävää elämänhallintaa. (Hämäläinen 1999, 60.) Ammatillisessa työtöteessa sosiaalipedagogian merkitseviä käsitteitä ovat arkilähtöisyys, sosiaalinen diagnoosi, yhteisöllisyys, osallisuus ja dialogisuus. Nykypäivänä ihmisten arjelle on tunnusomaista monimuotoisuus. Ihmisten arki hajoaa lukemattomiin yksilöllisiin todellisuuksiin. Ammattihenkilön valmiudet ymmärtää asiakkaan arkea ja hänen kokemusmaailmaansa ovat rajalliset. Ymmärtäminen edellyttää kohtaamista ja vuorovaikutusta asiakkaan arjessa. Kun ammattihenkilö paneutuu asiakkaan arkeen, kohtaa hän moninaisia elämänkohtaloita, sosiaalisia ongelmia, ahdistusta ja toivottomuutta. Ammatillisessa toiminnassa keskeisiä ovat ne valmiudet, joita tarvitaan, kun ihmisiä autetaan tulkitsemaan ja ymmärtämään heidän elämäntilanteitaan. Oleellista on saada ihmiset tiedostamaan muutoksen mahdollisuudet omassa arjessaan. (Ranne 2005, 16.)

Sosiaalipedagogisessa toiminnassa kyse on sosiaalisen kasvun tukemisesta. Erityisen kasvatuksellisen tuen tarpeet voivat liittyä koulutuksesta tai työstä syrjäytymiseen, mielen-terveys- tai päihdeongelmiin, vaikeisiin perheoloihin tai vammaisuuteen. Toiminnan tavoitteena on tukea ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta, yhteiskuntaan integroitumista sekä ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä. Sosiaalipedagogiselle ajattelulle on luonteenomaista yhteiskunnallinen kriittisyys, yhdentyminen ja vapautuminen elämää tukahduttavista, epätoivottavista käytännöistä ja rakenteista. Näin ollen sosiaalipedagoginen toiminta pyrkii tukemaan paitsi paikan löytämistä yhteiskunnassa myös kriittisen ajattelun ja toiminnan valmiuksia. (Sosiaalipedagogiikka 2017.)

Ongelmat ja ilmiöt, joihin sosiaalipedagogisen toiminnan kautta pyritään vaikuttamaan, ovat monimuotoisia sekä jatkuvasti vaihtelevia. Sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmät mukautuvat sen mukaan, miten työtä tehdään. Se voi olla korjaavaa ja ennaltaehkäisevää tai ryhmän sekä yksilön parissa tehtävää työtä. Toiminta perustuu aina ihmisten väliseen vuorovaikutukseen eli dialogiin. Tärkeää on, että osallistujien itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan ja että jokainen osallistuu itse kaikkiin toimintaprosessin eri vaiheisiin. Sosiaalipedagogista toimintaa voi olla esimerkiksi seikkailukasvatus, elämyspedagogiikka tai eläinavusteinen toiminta. (Hämäläinen 1999, 48–49.) Sosiaalipedagogisen toiminnan yhtenä perusajatuksena on ollut ihmisen kehittymisen mahdollistaminen siinä ympäristössä, missä hän elää. Sosiaalipedagogiikka nostaa ihmisen arjesta visioita, käsitteitä ja

mahdollistaa pienten oivallusten sekä selviytymisien kautta henkilön osallisuuden suomalaisen yhteiskuntaan. Sosiaalipedagogiikka tarjoaa uudenlaista lähestymistapaa ihmisten hädän kohtaamiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. (Semi 2006, 94–95.)

3 Lastensuojelun asiakkaat

Laki velvoittaa kuntia järjestämään lastensuojelun asiakkaina oleville erilaisia tukitoimenpiteitä. Lastensuojelulain 7. luvun 34 § mukaan lastensuojelun avohuollon tukitoimien tarkoituksena on tukea ja edistää lapsen myönteistä kehitystä. Avohuollon tukitoimia voivat olla taloudellinen tuki, koulunkäynnin tai harrastustoiminnan tukeminen, kuntoutumista tukevat hoito- ja terapiapalvelut sekä vertaisryhmätoiminta. (Räty 2010, 266.) Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Laissa määritellään lastensuojelu laajasti. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyvillä toiminnoilla ehkäistään varsinaisen lastensuojelun tarvetta. Ehkäisevällä lastensuojelulla tarjotaan apua ja tukea riittävän varhain, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä tai pahenemista. Tärkeä tehtävä ehkäisevän työn toteuttamisessa on neuvolalla, päivähoidolla ja koululla. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2016.)

Lastensuojelun asiakkaat oireilevat pahaa oloaan monella eri tavalla. Yleensä heillä ei ole tarkkaa diagnoosia ja tämän vuoksi eivät pääse terveydenhuollon kautta terapiaan. Sosiaalityössä avohuollon puolella on erittäin rajalliset resurssit toteuttaa kuntouttavaa työtä. Tämän seurauksena on, että huostaanotot, mielenterveysongelmat, väkivalta- ja muut rikokset sekä muu syrjäytymiskehitys lisääntyvät jatkuvasti tilanteiden päästessä liian vaikeiksi. (Palola 2011, 374.) Kappaleissa 3.2 ja 3.3. on kuvattu tämän kvalitatiivisen tutkimuksen tuloksissa havaittuja keskeisimpiä lastensuojelun lasten oireita.

3.1 Sosiaalipedagogiikka lastensuojelussa

Sosiaalipedagogiikan perusajatuksena on kaikenlaisen sosiaalisen huono-osaisuuden erityisesti syrjäytymisen ehkäisy ja lievittäminen. Lastensuojelun sosiaalityössä kohdataan ihmisiä, joilla on äärimmäisen haavoittavia kokemuksia. Työntekijältä vaaditaan kekseliäisyyttä ja kykyä kehittää erilaisia toimintatapoja hoitotyön tueksi. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat, päihteiden käyttö, rikollisuus, oppimisvaikeudet ja syrjäytyminen ovat suuri haaste kasvatustyölle. (Hyvätti 2009, 21–23.) Sosiaalipedagogiikassa ollaan kiinnostuneita mitä ihmisten ongelmille voidaan tehdä. Miten heitä voidaan auttaa, jotta he saavuttaisivat riittävän elämänhallinnan ja kuinka heidän integroitumistaan yhteiskuntaan voitaisiin edistää. (Palola 2011, 377.) Lähtökohtana on järjestää ihmisille mielekästä toimintaa ja onnistumisen elämyksiä. Ihmisen tulee voida tehdä mielekkäitä asioita, kokea itsensä tarpeelliseksi ja etsiä suuntaa elämässä. (Hyvätti 2009, 21–23.)

Lasten ja nuorten ongelmat ovat entistä monimuotoisempia, eikä niihin pystytä perinteisin työmenetelmin aina vastaamaan. Tärkeää on, että etsitään uusia toimivia työtapoja toimia heidän kanssaan. Huomiota tulisi kiinnittää joustavuuteen ja menetelmällisiin valmiuksiin, kuten syrjäytymistä ehkäisevään kuntouttavaan sosiaalityöhön. (Raunio 2000, 34–38.) Toiminnalliset menetelmät eivät ole uusia lastensuojelutyössä, mutta vielä nykyäänkin vähän käytettyjä. Lastensuojelutyössä toiminnallisten menetelmien kautta avautuu mahdollisuus vaikuttaa lapsen ja nuoren elämään. Toiminnallisiin menetelmiin kuuluu taidelähtöiset menetelmät, leikit ja pelit, rooliharjoitukset ja liikunnalliset ohjaukset. Ryhmätoiminnassa toiminnalliset menetelmät ovat hyviä työvälineitä, joiden avulla vuorovaikutuksen tukeminen ja jakaminen lisääntyvät. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 192- 194.)

Sosiaalipedagoginen työskentelyorientaatio sopii erittäin hyvin lastensuojeluun. Siinä toiminnallisuuden, elämyksellisyyden ja yhteisöllisyyden kautta pyritään kasvatuksellisesti vaikuttamaan niihin sosiaalisiin ongelmiin, joista kunkin perheen kohdalla ollaan oltu huolissaan. (Huhta 2009, 3.) Onnistuakseen lasten ja nuorten syrjäytyisen ehkäisyssä vaaditaan pitkäjänteistä ja eri sektorien ja hallinnonalojen välistä yhteistyötä, erityisesti sosiaali- ja terveystalouden integroimista. Yksittäiset hankkeet, ohjelmat ja informaatio-ohjaus eivät ratkaise ongelmaa. Tämä edellyttää ennen kaikkea uudenlaista toimintatapaa, puuttumista ongelmien taustalla oleviin rakenteellisiin tekijöihin. Vertaistuella ja kuntien peruspalvelujen moniammatillisella yhteistyöllä voidaan saavuttaa jo paljon. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011- 2015, 3.) Hyvänä esimerkkinä toimivasta yhteistyömallista Espoon kaupungilla on Icehearts toiminta. Se on varhaisen puuttumisen työväline ja yhteistyökumppani kunnan peruspalveluille. Icehearts on joukkueurheilun toimintamalli lapsen hyväksi sekä sosiaalityön, koulun ja vapaa-ajan tueksi. Toiminta on pitkäkestoista ja ammatillista kasvun tukea lapsille ja perheille, jotka ovat tuen tarpeessa. Ammatillisin perustein valittu joukkue toimii 12 vuoden ajan. (Icehearts ry, 2017.)

3.2 Sosiaalisten taitojen ongelmat

Lastensuojelun lapsilla on yleensä puutteita sosiaalisissa taidoissa. Sosiaaliset taidot määritellään yhteistyö- ja vuorovaikutustaidoiksi, joita ovat:

- Oman vuoron odottaminen
- Oman mielipiteen ilmaisu
- Toisen kuuntelemisen ja havainnoinnin taidot
- Neuvottelutaidot
- Rakentavan ja myönteisen palautteen antaminen sekä vastaanottaminen
- Empaattisuus

(Terve koululainen 2017.) Lastensuojelun lapsilla vuorovaikutustilanteissa toimintaan vaikuttavat usein tilanteen tapahtumien lisäksi aiemmin koetut kokemukset ja opitut selviytymiskeinot. Lasten erilaiset tilanteet ohjaavat työntekijää toimimaan eri tavoilla. Pelkästään yhdellä tavalla toimiminen ei voi antaa valmiuksia jokaiseen vuorovaikutustilanteeseen. Voidaan ajatella, että vuorovaikutusosaamista on monenlaista. Osaaminen voi ilmetä erilaisuuden tunnistamisena, erilaisuuden hyväksymisenä tai siihen sopeutumisenä. Kun ymmärretään erilaisia ihmisiä ja heidän elämäntilanteitaan sekä on käsitys omasta itsestä, niin se antaa mahdollisuuden selviytyä erilaisista vuorovaikutustilanteista. (Järvinen ym. 2012, 140.)

3.3 Tarkkaavuuden ja keskittymisen vaikeudet

ADHD on aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö, josta käytetään Suomessa nimitystä tarkkaavaisuus- ja yliaktiivisuushäiriö. Se tulee englanninkielisistä sanoista Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Kyseessä on neuropsykiatrinen häiriö, jonka ydinoireet ovat tarkkaamattomuus, yliaktiivisuus ja impulsiivisuus. Nämä ydinoireet voivat näkyä ja painottua eri tavoin. Niistä on haittaa useammalla elämän osa-alueella. (ADHD-liitto 2017.)

ADHD:n kanssa samanaikaisesti esiintyy usein liitännäisoireita ja muita vaikeuksia, jotka saattavat johtua aivotoiminnan häiriöistä, psyykkisistä häiriöistä tai neuropsykiatrisista häiriöistä. Neurologisia liitännäisoireita voivat olla motoriset vaikeudet, puheen ja kielenkehityksen häiriöt sekä erilaiset oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet. Myös uni- ja aistihäiriöt ovat tavallisia. Psykiatrisia liitännäisoireita saattavat olla uhmakkuushäiriö, psykososiaaliset ongelmat, masennus sekä erilaiset riippuvuushäiriöt. (Huttunen 17.10.2016.) Keskittymisen vaikeudet, kuten ylivilkkaus voi näkyä jatkuvana hermostuneena liikehtimisenä ja kiemurteluna, vaikeutena leikkiä rauhallisesti ja pysyä tilanteissa, joissa pitäisi olla paikallaan, juoksenteluna sekä ylettömänä puhumisena. Impulsiivisuus aiheuttaa kyvyttömyyttä odottaa vuoroaan, vastailua kysymyksiin ennen kuin ne on esitetty, toistuvaa muiden keskeyttämistä ja seuraan tuppautumista. (Salo 2017.)

4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole ratsastusterapiaa eikä vammaisratsastusta, vaan ennaltaehkäisevä ja korjaava sosiaalisen vuorovaikutuksen menetelmä. Erona näillä on se, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. (Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry.) Kun taas ratsastusterapiassa asiakas on jatkuvassa kosketus-, liike- ja tunnevuorovaikutuksessa hevosen kanssa. Harjoitukset tehdään pääosin hevosen selästä, ei maastakäsin. Terapia vahvistaa enemmän kehotietoisuutta, joka on perustana motoriselle ja psyykkiselle kuntoutumiselle. (Suomen ratsastusterapeutit ry.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan peruselementit nousevat sosiaalipedagogian teoriasta. Elementit ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus eli aito kohtaaminen. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2015.) Yhteisöllisyys on toiminnassa vahvasti läsnä, koska sen avulla on mahdollista edistää yksilöiden persoonallista kasvua ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Toiminnallisuus tekee yhdessä olon sujuvaksi ja mahdollistaa aidon vuorovaikutuksen. Tämä rakentaa yhteisöllisyyttä osoittamalla jokaiselle paikkansa ja tehtävänsä. Lisäksi toiminnallisuus tarjoaa koko ajan erilaisia opetussellisia tilanteita hevosen kanssa. Se antaa mahdollisuuden purkautua ja sopii niillekin, joille keskustelu on vaikeaa. Elämyksellisyys puolestaan vapauttaa lapsen hetkeksi arjesta ja toisaalta hyvien kokemusten kautta voimavaraistaa arjen kohtaamisen. Elämyksellisyys tuottaa erilaisia tunteita ja tarjoaa mahdollisuuden tunnustella niitä. (Kaarela 2005, 54- 55.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena ei ole ratsastustaitojen opettelu. Hevostoimintaan kuuluu kaikki tallilla tehtävät työt kuten hevosen harjaaminen, ruokinta, taluttaminen, ratsastus sekä maastatyöskentelyn harjoitukset. Maastatyöskentelyn harjoitukset tarkoittavat ihmisen johtajuuden lujittamista ja hevosen käsittelytaitojen kehittämistä. Kaiken tämän keskipisteenä on hevosen hyvinvointi. Asiakkaalle pyritään toiminnan kautta näyttämään myös niiden asioiden tärkeys, joista oma hyvinvointi syntyy. Näitä ovat puhkaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, sopiva liikunta ja riittävä lepo. (Ypäjän hevosopisto 2016.) Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää eri tavoin. Se toimii syrjäytymisen ehkäisemisessä, elämänhallinnan harjoittelussa kuin myös lastensuojelun avoimuuden tukitoimena tai päihdekuntoutuksen tukena. (Laitinen 2014, 95.)

Tutkimuksissa on selvinnyt, että hevosavusteisen toiminnan vaikuttavuuden tutkiminen on työlästä, kallista ja hankalaa. Tutkimusasetelmat ovat toteutettu ilman kontrolliryhmiä,

mikä heikentää tutkimustulosten luotettavuutta. Tutkimuksissa tehtyjä tulkintoja hevosavusteisesta toiminnasta:

- Lisää psykososiaalista toimintakykyä
  - Vähentää ahdistusta
  - Parantaa käytöstä
  - Sosiaaliset ongelmat vähenevät
  - Vaikuttaa manian ja syömishäiriöiden vähenemiseen
  - Parantaa toiminnanohjausta, kuten tehtävien loppuun suorittamista
  - Parantaa vuorovaikutussuhteita vanhempiin ja vertaisryhmään
- (Mickelsson R, 5.2.2015.)

4.1 Käsitteen taustaa ja nykytila

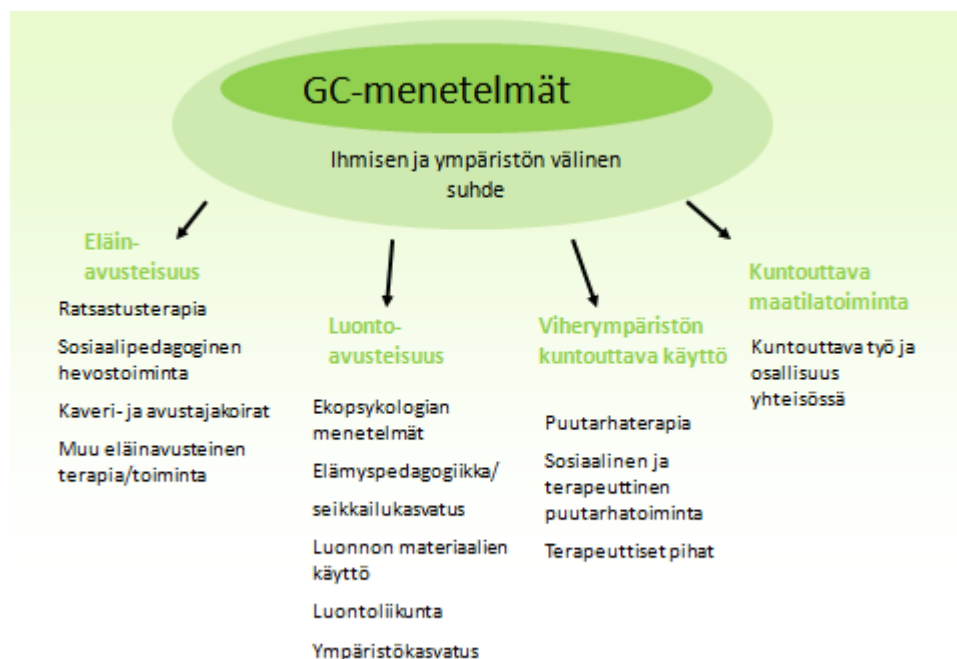
Toisen maailmansodan loputtua kuntoutuksen menetelmien kehittyminen muuttui. Ratsastusta alettiin käyttää vammautuneiden sotilaiden hoitamisessa yhtenä kuntoutumisen muotona. Tämän kuntoutuksen tuloksellisuus huomattiin pian ja ratsastuksen käyttöä kuntoutumisen tukimuotona laajennettiin eri kohderyhmiin. Tätä toimintaa kutsutaan nykyisin ratsastusterapiaksi. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on elementtejä ratsastusterapiasta, josta se on alun perin kehitetty. Kyse on kuitenkin eri toiminnasta. (Selvinen 2011, 14.) Yhteistä näille toimintamuodoille on se, että molemmissa on kyse eläinavusteisesta toiminnasta. Eläinten terapeuttinen merkitys nostettiin tieteelliseen keskusteluun 1960-luvuilla, jolloin Levinson julkaisi aiheesta ensimmäisen kirjoituksen. Tutkimusten mukaan eläimillä vaikuttaisi olevan sekä pitkä- että lyhytaikaisia vaikutuksia ihmisen terveyteen. Eläimet voivat toimia myös osana terapiaprosessia. Eläimen kautta ihmisen on useasti helpompi keskustella ammattilaisen kanssa. Tämä luo tarvittavaa luottamusta. (Carmen, 3.1.2017.)

Suomessa sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on lyhyt historia, ja ensimmäinen täydennyskoulutus käynnistyi vasta vuonna 2002. Hevostoiminnan kulttuuri on hyvin erilaista kuin muualla Pohjoismaissa ja Euroopassa. Suomessa tallit toimivat hyvin pitkälle yrittäjävetoisesti ja vain hyvin harvoin seurajohtoisesti. Keski-Euroopassa, Yhdysvalloissa, Tanskassa ja Ruotsissa toiminta on pidemmälle kehittynyttä. Sieltä löytyy talleja ja toimintakeskuksia, jotka tekevät nimenomaan lasten ja nuorten ennaltaehkäisevää työtä syrjäytymiskierteen katkaisemiseksi. Tallit tekevät myös työtä syntyneiden vaurioiden korjaamiseksi yhteisöllisen ja sosiaalisen kasvun näkökulmasta. (Koistinen 2005, 2-4.) Hevosen käyttö kuntoutus ja terapian tarkoituksiin on laajentunut Suomessa 2000-luvulla, mutta kokonaiskuva vielä puuttuu. Toiminta herättää myös vahvoja mielikuvia ja tutkittua tietoa suomeksi

on vähän. Kuntoutus lehdessä on raportoitu tuloksia kyselystä, jossa profiloitiin palvelutarjoajia ja selvitettiin heidän näkemyksiään. Lajissaan ensimmäinen kysely kumpusi hevosalan koulutus-, tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden tarpeesta selkeyttää asetelmaa. Palautteen perusteella palveluntarjoajat valittivat, että yhteys rahoittajiin oli heikkoa. Toisaalta vaikutti siltä, että esimerkiksi kunnissa potentiaalisesti kiinnostavaa kenttää pidettiin sekavana, ja tietoa toimijoiden laadusta ja toiminnan vaikuttavuudesta oli vaikea löytää. (Laine ym. 2015, 42- 43.)

Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminnan nousu Suomessa liittyy terveyden, hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen korostumiseen länsimaisessa kulutuskulttuurissa 2000-luvulla. Valinnoissa arvostetaan yksilöllisyyttä, ainutkertaisuutta, elämyksiä ja eettisyyttä. Yhdistäessään ihmisen hyvinvoinnin, luonnon ja maaseudun hevosavusteinen toiminta on yksi Green Caren edelläkävijöitä Suomessa. Green Care havainnollistaa uutta hevostaloutta, hevosväen ja muun yhteiskunnan laajenevaa vuorovaikutusta. Vaihtoehdot ovat lisääntyneet, koska kiinnostus hevosiin, ratsastukseen ja elvyttäviin ympäristöihin on kasvanut. Samalla on syntynyt tilaisuus sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja hevosharrastuksen taloudellisesti tavoitteelliseen yhdistämiseen. (Laine ym. 2015, 42- 43.) (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi GC-menetelmien osa-alue. (Laine ym. 2015, 43.)

4.2 Hevosen kuntouttava vaikutus toiminnassa

Hevosen ja ihmisen yhteinen historia on pitkä. Pitkä perinne ja kansainväliset esimerkit osoittavat, että hevosen ja ihmisen vuorovaikutuksessa syntyy sellaisia eheytyviä voimavaroja, jotka hoitavat ihmisen kokonaisuutta. Tämän salaisuuden oivalsi jo Antiikin Hippokrates. Myöhemmin Britanniassa ja Keski-Euroopassa syntynyt käytäntö ja tiede ovat todistaneet ihmisen ja hevosen vuorovaikutuksessa syntyvän positiivisia ja ihmisen psyko fyysistä kokonaisuutta hoitavia voimavaroja. (Koistinen 2005, 2- 4.) Hevonen kiehtoo ihmistä psykologisesti, koska sen olemus sisältää ristiriidan. Vahvuudessaan ja suuruudessaan se on äärettömän herkkä ja haavoittuva olento. Hevonen auttaa sanattomalla ja voimakkaita tunteita herättävällä olemuksellaan. Sen avulla ihminen voi sanoittaa toiselle ihmiselle tunteita, joille hän ei ole tiennyt sanoja olevankaan. Hevosen toiminta tai käyttäytyminen muuttuu asiakkaan käyttäytymisen myötä. (Equestrian therapy.)

Hevosen avulla opitaan oman kehon, mielen ja käyttäytymisen hallintaa. Hevonen on yhteistyöhaluinen ja sosiaalinen eläin, johon on helppo ottaa kontakti. Hevosen kanssa toimiminen on palkitseva kokemus, joka motivoi jatkamaan yhteistyötä. (Kautto 2011, 216.) Hevosta pidetään muita eläimiä tehokkaampana kuntouttavana eläimenä sen fyysisen olemuksen tarjoamien piirteiden kautta. Hevonen tulkitsee ihmisten käyttäytymistä jatkuvasti ja havaitsee energioita myös muillakin tasoilla kuin visuaalisesti. Hevonen on hyvin aistillinen eläin. Kun ihminen on vuorovaikutuksessa eläimen kanssa se saattaa edesauttaa asiakkaan omaa kykyä läsnäoloon. (Coates 2009, 22.) Erityistä tukea tarvitsevien lasten on usein vaikea kunnioittaa muita, mutta seistessään hevosen vierellä jo hevosen koko herättää kunnioitusta. Tunne-elämän tai kognitiivisia häiriöitä omaavien lasten oppimiselle ja heikolle itsetunnolle soveltuu hevosavusteisen filosofia konkreettisine toimintoinen. Ne auttavat lapsia huomaamaan, että heillä itsellensä on kyky hallita suurta olentoa. Tämän kautta lapsi vahvistaa itsekiitosta ja saa aikaan ylpeyden tunteen. (Kjaldman, 2008.)

4.3 Tunteiden ja vuorovaikutuksen taidot

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tunteet ja niiden käsittely ovat keskeisessä asemassa. Toiminnan avulla on mahdollista oppia tunnetaitoja kehittää tunneälyä. Erilaisten tietoisesti valittujen tunnevuorovaikutustaitojen vahvistavien harjoitusten avulla lapsi oppii näitä taitoja vuorovaikutuksessa hevosen kanssa ohjaajan tukemana. Hevosten parissa ollessaan ihminen on mukana hyvin kokonaisvaltaisesti kehollaan, tunteillaan ja ajatuksillaan. Ihminen on siinä jatkuvassa kosketus-, tunne- ja liikevuorovaikutuksessa hevosen ja sen elinympäristön kanssa. Pyrkimyksenä on itseohjautuvuus sekä opittujen taitojen ja tunteiden siirtäminen jokapäiväiseen elämään. (Purola 2011, 176- 177.) Kun lapsi oppii

tunnelukutaitoa, hän oppii tunnistamaan tunteita itsessä ja muissa. Hän myös kykenee vähitellen vaikuttamaan niiden ilmaisemiseen eli tunnekäyttäytymiseen. Tunnetaitoihin kuuluu kyky suvaita ja aidosti kohdata erilaisia ihmisiä. Se myös tarkoittaa kykyä käsitellä ja hallita ongelmia ja aggressioita. (Jalovaara 2005, 95–96.)

Lapsella jolla on vaikeuksia solmia kontakteja muihin ihmisiin, on mahdollista kiinnittyä yhteisöön hevosen kautta. Tunnesuhde eläimeen on usein helpompi solmia, vaikka olisi paljon pettymyksiä ihmissuhteissa tai heikot sosiaaliset taidot. Hevonen ei syrji ulkonäön, vamman, taitojen, taustan tai muun perusteella. Hevosen voi jokainen kohdata aitona itsenään. Siltä osin hevonen on pyyteetön ystävä. Se voi tarjota korjaavan kokemuksen ihmissuhteissa haavoittuneelle ihmiselle. (Huhta 2009, 2.) Toimiessaan hevosen kanssa, he oppivat eläytymään toisen olennon tunteisiin, tunnistamaan omia tunteitaan ja ratkaisemaan itsenäisesti emotionaalisia ristiriitoja. Itsetunto kasvaa, kun lapsi löytää mielekästä tekemistä ja huomaa hevosen arvostavan häntä omana itsenään. Hevosen välityksellä on helppo käsitellä aiheita, joista ei muuten olisi helppo puhua. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaatiikin aina kokeneiden aikuisten läsnäoloa. (Pitkänen 2008, 47.)

Hevosen kanssa opetellaan myös vuorovaikutustaitoja. Käytännön kokemuksesta ja aidon tunteen vuorovaikutuksesta syntyy kasvuprosessi. Jännityksen, kauneuden, turvallisuuden, tunnelman ja dramatiikan kokeminen ovat tärkeitä emotionaalisia motivaatiotekijöitä oppimisessa. Sekä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa että elämyspedagogisessa toiminnassa toteutuvat juuri nämä elementit. Yhdessä koettu ja jaettu kokemus saa aikaan voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen. Tällainen toiminta nostaa usein voimakkaita positiivisia kokemuksia. Myönteinen ja eteenpäin suuntautunut toiminta on siten rakentava voimavara myös arkielämän haasteissa. (Huhta 2009, 2.) Vuorovaikutustilanne eläimen kanssa saattaa myös edesauttaa asiakkaan omaa kykyä läsnäoloon. Tämä on eduksi, sillä nykyhetkestä avautuvat kuntoutuksessa olennaiset oivaltamisen ja omakohtaisen oppimisen mahdollisuudet. Vastuunottaminen eläinten hoidossa vastuun ottaminen voi olla hyvin merkittävä ja voimaannuttava kokemus asiakkaalle. (Luonto hyvinvoinnin lähteenä, 5.)

5 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttaminen käytännön työssä

Seuraavissa kappaleissa kuvataan, millaisista päämenetelmistä sosiaalipedagoginen hevostoiminta käytännössä rakentuu. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on helposti muokattavissa yksilön tavoitteita ja tarpeita vastaavaksi. Toiminta sisältää aina alkutilanteen kartoituksen ja tutustumisen, tavoitteiden asettamisen, toimintaosuuden sekä palautteen. Toimintakertoja on yleensä kuudesta kymmeneen kertaan. Tavoitteista ja tarpeista riippuen, toimintakerrat voivat sisältää hevostoiminnan lisäksi muitakin työskentelymuotoja, kuten voimauttavaa valokuvausta, hevosten varusteiden huoltoa, vikellystä, hevosen maalaus, hevosten juoksuttamista liinassa tai vapaana olevien hevosten seuraamista. Toimintaa voidaan toteuttaa pienessä ryhmässä tai henkilökohtaisesti. (Laajarinne 13.6.2017.)

5.1 Huolenpito hevosesta

Hevosen huolenpitoon kuuluu kaikki tallilla tehtävät työt. Näitä ovat hevosen harjaaminen, kavioiden puhdistaminen, ruokinta, karsinoiden siivous, taluttaminen ja ratsastukseen tai ajoon varustaminen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu hevosen kanssa toimimiseen pääasiassa maasta, ei selästä käsin. Olennaista on keskittyä ymmärtämään hevosen lajityypillistä käyttäytymistä, joka aktivoituu lapsen omasta käyttäytymisestä. Lisäksi hevosen hyvinvoinnista huolehtimalla opitaan taitoja, joita lapsi itse tarvitsee oman hyvinvointinsa rakennuselementeiksi. (Pitkänen 2008, 71, 73.)

Työskenneltäessä voimakkaan eläimen kanssa ei milloinkaan tule tinkiä turvallisuudesta. Tavoitteena on pyrkiä ennakoimaan onnettomuudet ja välttämään niitä. Tämä tarkoittaa myös huomion kiinnittämistä omiin varusteisiin eli oikeiden välineiden käyttöä, kuten kypäriä, käsineitä ja kunnollisia jalkineita. (Talvitie 2012, 10.) Oppiessaan ymmärtämään hevosen käyttäytymistä huomaa, että se on hyvin vakaata ja pitkälti ennustettavissa. Turvallisuuden kannalta on myös ymmärrettävä, että uusissa ja yllättävissä tilanteissa hevosen käyttäytyminen voi olla arvaamatonta. (Yrjölä 2011, 97.) Hevosen sosiaalinen käytös perustuu ystävällisyyteen, konfliktien välttämiseen ja toisten kunnioittamiseen. Käytöshäiriöt hevosella perustuvat useimmiten primitiivisen tarpeen eli ravinnon saamisen tai ihmisten asettamiin rajoituksiin. (Coates 2009, 22.)

5.2 Toiminta talliympäristössä

Tutkimusten mukaan on todettu, että maaseutu- ja luontoympäristö edistää monin eri tavoin ihmisen terveyttä. Monien alan ammattilaisten kokemusten mukaan hevonen ja talli

toimintaympäristönä tarjoavat monipuolisen kuntoutumista tukevan ympäristön. Talliympäristö tarjoaa myös monipuolisen toimintaympäristön, jossa on mahdollisuus osallisuuden ja onnistumisen kokemuksiin. (Luonto hyvinvoinnin lähteenä, 3.) Oppimisympäristönä talli on hyvin tärkeä. Tallissa vallitsee selkeä struktuuri, säännöt ja toimintatavat. Nämä kaikki perustuvat pitkälti hevosen hyvinvointiin sekä kaikkien osapuolten turvallisuuteen. Toimintatavat ovat myös helposti perusteltavissa, mikäli lapsi niitä yrittää kyseenalaistaa. Talli on hevosen koti, eikä siellä saa juosta tai huutaa. (Palola 2013, 165.) Hevosen koko ja käytös asettaa rajoja lapsen käytökselle. Lastensuojelun asiakkaana olevat lapset tarvitsevat selkeitä rajoja elämässään. Tallin säännöt ovat laadittu suurelta osin hevosten hyvinvoinnin näkökulmasta. Tallin sääntöihin on hevosista kiinnostuneen lapsen usein helppo sitoutua. Selkeiden sääntöjen vuoksi talli on turvallinen yhteisö. (Huhta 2009, 3.)

Hevostoiminnassa hevonen motivoi tavoitteelliseen työhön toisen hyvinvoinnin hyväksi. Tallitoiminnassa lapsi saa jatkuvaa harjoitusta ja ohjausta kehittää omaa toimintakykyään ja oma-aloitteisuuttaan. Oppimisprosessien kautta on mahdollista saada aikaan positiivisia muutoksia lapsen käyttäytymisessä. (Palola 2013, 165.)

5.3 Harjoitukset maastakäsin

Maastakäsin harjoitukset tarkoittavat kaikkea tekemistä hevosen kanssa, paitsi ratsastamista. Ensiaskel hevosen kanssa toimimiseen on rauhallinen ja turvallinen toimiminen. Esimerkkeinä maastakäsittelyä voidaan nimetä talutusharjoitukset, liinassa juoksutus, irtujuoksutus ja –hypytys. Hevosesta voi hakea luottamusta ja kunnioitusta talutusharjoituksilla. Ne perustuvat hevosen tapaan liikuttaa toisiaan eli väistättää alempaansa. Harjoituksilla pyydetään esimerkiksi hevosta liikkumaan eteen, taakse tai sivulle sekä pysähtymään, laskemaan tai kääntämään päätänsä. Niillä saa miellyttävällä tavalla hevosen toimimaan ihmisen kanssa. Harjoituksissa kehonhallintamme kehittyy ja opimme viestimään selkeämmin. Opimme myös paremmin lukemaan ja aistimaan hevosta ja miten meidän tulee kulloinkin tehdä. (Kurikka 2009, 27, 101.)

5.4 Ratsastus ja muut harjoitukset hevosen kanssa

Ratsastus tarjoaa avointa, esteetöntä ja elämyksellistä liikuntaa myös erityisryhmille. Lajina ratsastus on kaikille samanlainen. Erityisryhmien ratsastuksessa ratsastuslajia ei muuteta, mutta opetus, varusteet ja olosuhteet voidaan järjestää tilanteen mukaan sopiviksi. Tavoitteena on tukea ratsastajaa erilaisilla toimintatavoilla ja apuvälineillä siten, että ratsastaminen onnistuu turvallisesti ja ratsastaja voi kehittyä omien mahdollisuuksiensa mukaisesti. (Suomen Ratsastajainliitto ry 2017.) Ratsastaminen kehittää kehonhallintaa tehokkaasti. Se kehittää ihmisen tasapainotaitoa ja koordinaatiokykyä. Ratsastus on hyvä

liikuntamuoto erityisryhmille, kuten neurologisista sairauksista kärsiville ja selkäongelmallisille. Ratsastuksessa asiakkaalla ei ole kontaktia maahan, vaan asento tulee hallita liikkuvan hevosen päällä. Oma asentoaan joutuu koko ajan hahmottamaan ja korjaamaan suhteessa hevosen liikkeeseen ja lisäksi maaston vaihteluihin. (Terve.fi.)

Hevosen selässä voi kokeilla myös vikellystä. Vikellys tarkoittaa voimistelua hevosen selässä. Vikellys kehittää tasapainoa, kehonhallintaa, voimaa ja notkeutta, mutta ennen kaikkea se on liikunnan riemua. (Vikellys 2017.) Hevosen selkään noustaessa asiakkaan minäkuva vahvistuu. Minäkuvan vahvistumiselle tekee hyvää, kun pääsee joskus katsomaan muita ylhäältä alas. Silloin voi kokea itsensä isompana, vahvempana ja voimakkaampana kuin muut. Hevosen selässä ollessa, se tarjoaa luontevan mahdollisuuden katsoa ylhäältä alas. Vaikutus psyykelle on merkittävä. (Halonen 2011, 308.)

Hevosella ajaminen ja ajeluttaminen ovat myös ehdottomasti hyvä vaihtoehto hevostointakerralla. Ajaminen on vaihtelua hevoselle ja ihmiselle. Se mahdollistaa pääsyn liikkumaan luontoon, metsään tai pelloille. Ajaminen tarkoittaa sitä, että opetamme ajamista, ohjasotteita ja hevosen hallintaa, kuten ratsastamisessakin. (Rimpiläinen 2017, 2-3.)

5.5 Aistiharjoitukset ja hevosten seuraaminen

Hevostalli yksistään on oma maailmansa monine aistiärsykkeineen. Talliympäristössä ja ulkona luonnossa ihminen on ikään kuin juurillaan, josta urbaanissa ympäristössä elävät lapset ovat usein vieraantuneet. (Palola 2013, 164.) Hevosen kanssa toimiessa yksi rauhoittava elementti on kosketus. Hevonen tarjoutuu mielellään ihokontaktiin ihmisen kanssa, koska se nauttii kosketuksesta myös lajitovereidensa kanssa. Hevosen iho muisuttua ihmisen ihoa, koska se on erittäin tuntoherkkä. Hevonen hikoilee koko laajuudeltaan kuten ihmisetkin. (Lange 1995.) (Yrjölä 2011, 95.) Kosketus on ihmisen tärkeä osa varhaisista vuorovaikutusta, ja kosketuksen kielen kautta ihminen voi kokea tulevaisuutta hyväksytyksi ja rakastetuksi. Hevonen houkuttelee koskettamaan. Sen fyysinen olemus ja lämpö vetävät ihmeellisellä tavalla puoleensa. Silittämisen ja hellän kosketuksen on myös tutkittu aiheuttavan myönteisiä muutoksia ihmisen fysiologiassa ja neurobiologiassa. (Purrola 2011, 182- 183.)

Hevosta seuraamalla ja aistimalla ihminen oppii tekemään havaintoja itsestään ja omista reaktioistaan sekä korjaamaan toimintaansa. (Martin-Päivä 2014, 89). Hevosten seuraaminen laumassa on myös yksi aistiharjoituksista. Hevonen on laumaeläin. Laumassa hevosilla vallitsee arvojärjestys ja alempiarvoiset kunnioittavat luonnollisesti ylempiarvoisia.

Ihminen on osa hevosen laumaa, ja hänen on saatava johtajan paikka oikeaoppisen hevosenkäsittelyn kautta. Laumana juoksevat hevoset henkivät voimaa, mikä virittää sisimmässämme vapauden ja innostuksen tunteen. Ryhmänä liikkuvien eläinten vahvuus on suorastaan hurmaavaa. Kavioiden pauke havahduttaa ja saa adrenaliinin virtaamaan. (Walker 2015, 10.)

6 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on osallistuvan havainnoinnin ja haastattelujen avulla selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia lapsiin sekä muiden osallistujien kokemuksia kurssitoiminnasta. Lisäksi tarkoituksena on löytää kurssille osallistuneiden lasten itsetuntoa kohottavia tekijöitä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteina on syrjäytymisen ennalta ehkäisyyn lisäksi tuoda asiakkaan elämään toiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä elämyksellisyyttä. Aiheesta on tehty tutkimuksia, jotka osoittavat, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla näyttäisi olevan merkittävä rooli tuomaan syrjäytyneille uudenlaista sisältöä elämään ja eritoten kohottamaan heidän itsetuntoaan. Hevostoiminta on tarkoitettu kaikille ikäryhmille ja erilaisista taustoista tuleville ihmisille, mutta tässä opinnäytetyössä paneudutaan erityisesti 8-10-vuotiaista koostuvaan pienryhmään.

Ensimmäinen tutkimusongelma käsittelee hevostoiminnan vaikutusta asiakkaaseen. Toinen tutkimusongelma käsittelee lasten, huoltajien ja ohjaajien kokemuksia toiminnasta, ja sitä, miten vaikutukset näkyvät lapsen arjessa. Tämän tutkimuksen avulla saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi Espoon kaupungin liikuntapalveluiden järjestämässä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja sen kehittämisessä tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on seuraava:

1. Miten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kokemukset vaikuttavat lapseen?

Opinnäytetyön alatutkimuskysymykset ovat seuraavat:

2. Minkälaisia kokemuksia lapset saavat sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
3. Miten huoltajat ja ohjaajat kokevat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavan lapseen?

7 Tutkimuksen menetelmät

Opinnäytetyössä käytetään tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista eli laadullista menetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastolliseen yleistykseen. Laadullisessa tutkimuksessa on pyrkimys ymmärtää jotain toimintaa, kuvailla jotain tapahtumaa tai antaa ilmiöstä teoreettisesti mielekäs tulkinta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.) Laadullisella tutkimuksella on tarkoitus lisätä ymmärrystä ja oppia tutkittavasta asiasta. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyllä tutkimuksella on mahdollista tavoittaa myös ihmisten merkitykselliseksi koettuja tapahtumia, kuten oman elämän kulkua tai omaan elämään pidemmälle jaksolle sijoittuvaa asiaa. (Vilkkä 2005, 97.) Tässä opinnäytetyössä on perusteltua tehdä tutkimus laadullisena, sillä tarkoituksena on kuulla kohderyhmän subjektiivisia kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksessa ei pyritä yleistämään asioita, vaan saamaan kokemustietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnasta lapsilta ja heidän huoltajiltaan sekä kurssin ohjaajilta. Tutkimus tehtiin laadullisena myös siitä syystä, että sosiaalipedagogisen hevostoiminta on Suomessa vielä suhteellisen uutta, ja toimijoita on vielä toistaiseksi vähän.

Tätä tutkimusta varten haastateltiin kahta pääohjaajaa, viittä lasta sekä neljää huoltajaa. Haastatteluiden lisäksi kurssitoimintaa havainnointiin kahdeksan kurssikertaa, joista yksi kurssikerta kesti puolitoista tuntia. Jokaisesta kurssikerrasta kirjoitettiin tutkimuspäiväkirjaa toiminnan päätyttyä. Tutkimusaineistoa kerättiin osallistuvan havainnoinnin avulla ja tarkkailemalla tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden toimintaa. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijalla on rooli, jonka avulla hän tekee havaintoja tutkimastaan ilmiöstä. Tutkija osallistuu ihmisenä sekä tutkijana tutkittavan yhteisön arkeen. (Vilkkä 2015, 142-143.)

Havainnoinnin tueksi tallennettiin tärkeimpiä asioita eri toiminnoista videonauhalle. Tutkimusmenetelmällisesti videointi on tuonut uutta vakuutta havaintojen tekoon sekä laajentanut laadullisen tutkimuksen mahdollisuutta hankkia luotettavaa tutkimateriaalia. Katse on valikoiva ja informaatiotulva havainnointitilanteessa on yleensä niin suuri, että tilanteiden videolle tallentaminen on enemmän kuin järkevää. Videointi on siinäkin mielessä tarkoituksenmukaista, että havainnoijan ei tarvitse koko ajan tehdä muistiinpanoja, vaan hän voi keskittyä tilanteen tarkkailuun tietäen, että aineistoon voi palata vielä myöhemmin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Lupa videointiin kysyttiin erillisellä lomakkeella lasten huoltajilta (Liite 4). Videotallenteita käytettiin ainoastaan lasten toiminnan havainnoinnin ja tulkitsemisen apuvälineenä. Aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

7.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä on 8-10-vuotiaat erityistä tukea tarvitsevat lapset. Tutkimukseen osallistuneilla lapsilla esiintyy keskittymisvaikeuksia, ylivilkkautta, kielellisiä ongelmia sekä vaikeuksia osallistua ryhmätoimintaan. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneet lapset on etsitty yhteistyössä lastensuojelulaitoksen kanssa. Kurssille ilmoittautui kuusi lasta, joista viisi osallistui tutkimukseen. Lapsista kolme oli 8, 9 ja 10-vuotiaita poikia, ja kaksi tyttöä oli iältään 9-vuotiaita. Kaikilla lapsilla oli hieman aikaisempaa ratsastusta hevokokemusta ennen kurssille osallistumista. Yksi pojista oli käynyt aiemmin samanlaisen kurssin, johon sisältyi kymmenen kurssikertaa. Kaikille muille osallistujille tämä oli uusi toimintamuoto. Lapsien lisäksi tutkimusta varten haastateltiin neljää huoltajaa sekä kurssin kahta pääohjaajaa.

Tutkimuksen toinen pääohjaajista on koulutukseltaan erityisopettaja ja toinen on valtiotieteiden maisteri, pääaineena sosiaalipsykologia. Lisäksi molemmat ovat suorittaneet Ypäjän hevosopiston sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan täydennyskoulutuksen. Molemmat ovat olleet hevosten parissa pitkään, jo pienestä asti. He ovat omistaneet omia hevosia sekä heillä on ollut vuokrahevosia.

7.2 Kurssikertojen rakenne ja sisältö

Kurssikerran rakenne toteutettiin saman kaavan mukaisesti. Alkuun kokoonnuttiin tapauspaikalle, josta siirryttiin leikkimään hevosaiheisia alkuleikkejä. Alkuleikkien tarkoituksena oli purkaa ylimääräistä energiaa lapsista, koska ryhmän lapsilla esiintyi paljon ylivilkkautta. Alkuleikkien jälkeen lapsille kerrottiin päivän teema, joka vaihtui joka kurssikerralla (Taulukko 1). Päivän teemaan sisältyvän ohjelman toteuttamisen jälkeen kokoonnuttiin satuhuoneeseen, jossa käytiin läpi lasten tuntemuksia kurssikerrasta. Jokaisella kerralla oli hevosaiheiset tunnekortit, ja lapset saivat halutessaan kuvailla kortissa olevaa tunnetilaa. Tämän jälkeen huoltajat kävivät hakemassa lapset kokoontumispaikalta.

Taulukko 1. Kurssikertojen teemat ja tavoitteet.

Päivämäärä:	Teema:	Tavoite:
18.5.2017	<u>Tutustuminen:</u> Tutustuminen talliympäristöön Alkuleikkien avulla tutustuminen ryhmäläisiin Tutustuminen hevoseen Sääntöjen luominen	Ryhmäytyminen Tutustuminen Turvallisuuden tunteen luominen Lasten toiveiden kuuleminen

		Pienryhmissä paremmin tutustuminen
23.5.2017	<u>Hevosien hoito</u> Harjaaminen Kavioiden putsaus	Tutustuminen paremmin hevoseen Mielekäs tekeminen Vuorovaikutus hevosen kanssa
24.5.2017	<u>Maasta käsittely:</u> Hevosien harjaaminen Talutusradan tekeminen Talutusharjoitukset	Talutusharjoituksilla itsevarmuutta ja oman kehonkielen tarkkailua Oman kehonkielen vaikutus hevoseen
30.5.2017	<u>Ratsastaminen:</u> Hevosien harjaaminen ja ratsastuskuntoon laittaminen Hevosien selkään nousu ”Maailman ympärysmatka”	Onnistuminen Johtaminen Luottaminen Itsevarmuuden kehittäminen Itsensä ylittäminen
1.6.2017	<u>Ratsastaminen ja taluttaminen:</u> Hevosien harjaaminen ja ratsastuskuntoon laittaminen Ratsastaminen ja taluttaminen, jossa kurssikaveri on hevosen selässä	Aikaisempien asioiden kertaaminen Sosiaalisten taitojen ja kärsivällisyyden kehittyminen Yhdessä oppiminen Yhteisöllisyyden harjoittaminen
6.6.2017	<u>Maastoratsastus:</u> Hevosien harjaaminen ja ratsastuskuntoon laittaminen Ratsastaminen maastossa	Aikaisempien asioiden kertaaminen Vuorovaikutustaidot
8.6.2017	<u>Tallin siivouspäivä:</u> Karsinan puhdistaminen Hevosien varusteiden puhdistaminen	Uusien asioiden oppiminen Vastuun harjoittelu

	Tallikäytävän puhdistaminen Lapsien haastattelut	Ryhmätyöskenteleminen
13.6.2017	<u>Osaamisen näyttäminen ja loppupalaute</u> Hevosen valmiiksi laittaminen Ratsastaminen (huoltaja sai osallistua mukaan kierrokselle) Huoltajien haastatteleminen Loppupalautteen antaminen	Yhteisöllisyys Elämyksellisyys Tominallisuus

7.3 Haastatteluiden järjestäminen

Lasten ja huoltajien haastattelut (Liite 1 ja 3) järjestettiin kahdella viimeisellä kurssikerralla kesäkuussa tallin tiloissa satulahuoneessa. Haastattelukysymykset testattiin toimiviksi ennen ensimmäistä haastattelupäivää. Lisäksi toimeksiantajan yhteyshenkilö luki haastattelukysymykset ennen ensimmäistä haastattelua. Jokainen haastattelu äänitettiin äänitysnauhurilla haastateltavien suostumuksen mukaisesti. Lisäksi käytettiin muistiinpanovälineenä haastattelulomaketta, johon kirjattiin pääasiat. Lapsilla oli haastattelun jälkeen piirustustehtävä, jossa lapsille annettiin viisi erillistä paperia, joissa oli kurssiin liittyvä kysymys tai sana. He saivat vastata jokaiseen kysymykseen ja kuvailla mitä ajatuksia sana herättää piirtämällä tai kirjoittamalla vastaukset ja ajatukset paperille haluamallaan tavalla. Yksi piirustustehtävä näkyy liitteessä (Liite 5). Kurssin pääohjaajat haastateltiin (Liite 2) kurssin jälkeen elokuussa, toinen kasvotusten ja toinen sähköpostitse.

7.4 Havainnointi

Observointi eli havainnointi on aineistonhankintamenetelmä, jossa tutkittavasta ilmiöstä kootaan tietoa sitä seuraamalla ja tekemällä havaintoja. Havainnot suuntautuvat ihmisten toimintaan ja käyttäytymiseen. Voidaan tarkastella, miten tutkittavaa ilmiötä käytetään tai miten ihmiset toimivat ilmiöön liittyvissä vuorovaikutustilanteissa. Havainnointia voidaan tehdä sekä ihmisten sanallisesta tai ei sanallisesta ilmaisusta. Havainnot tekee tutkija, jonka on pystyttävä erottamaan omat havaintonsa siitä, miten muut ihmiset kuvailevat tai kertovat omista havainnoistaan. Havaintoja voidaan kerätä monin eri tavoin, muun muassa tekemällä muistiinpanoja, valokuvaamalla, äänittämällä tai videoimalla. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Lasten iästä ja kehitystasosta johtuen haastattelulomake ei anna välttämättä riittävää kuvaa heidän kokemuksista toiminnasta. Kyselyn ja haastattelun avulla saadaan tietää, mitä

henkilöt ajattelevat, uskovat tai tuntevat. Ne eivät silti kerro, mitä todella tapahtuu. Havainnoinnin avulla saadaan tietoa, toimivatko henkilöt niin kuin ovat sanoneet. (Hirsjärvi 2009, 212.) Tässä tutkimuksessa havainnointiin hevostoimintaa olemalla itse mukana toiminnassa, mutta olematta haitaksi toiminnan toteutumiselle. Ensimmäisillä kerroilla tutustuttiin havainnoitaviin lapsiin juttelemalla kaikkien kanssa. Havainnointien avulla yritettiin saada selville, mitä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan konkreettisesti on sekä minkälaisia vaikutuksia hevostoiminnalla on asiakkaisiin. Tutkimuksessa havainnoitiin kahta erilaista kohdetta: ryhmää sekä yksilöä. Kummassakin havainnointikohteessa olivat samanlaiset tavoitteet, vaikka lähtökohdat olivat erilaiset.

Havainnoijan tärkeimmät kysymykset ovat havaintojen tuottamisessa mitä, miksi, miten ja kuinka. Näiden kysymysten avulla kuljetaan läpi tutkimusprosessin. Tutkimuksen aikana havainnoitiin seuraavia asioita:

- Kontakti hevosen kanssa
- Vuorovaikutus hevosen kanssa
- Vuorovaikutus kurssilaisten ja ohjaajien kanssa
- Hevostoiminnot ja leikit
- Siirtymävaiheet
- Haastavat tilanteet
- Avun pyytäminen
- Kiinnostuminen hevostoimintaan
- Kuunteleminen
- Ryhmätyötaidot
- Tunteiden ilmaisu
- Ristiriita tilanteet

(Vilka 2014, 72.)

7.5 Haastattelujen ja havainnoinnin sisältö

Lapsille, heidän huoltajilleen ja ohjaajille tehtiin eri haastattelukysymykset ottaen huomioon vastaajan ikä ja kehitystaso. Vaikka kysymykset olivat erilaiset lapsille, huoltajille ja ohjaajille, pyrittiin kaikilla haastatteluilla saamaan vastauksia pääluvussa 6 esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Haastatteluissa kerättiin taustatietoina haastateltavan sukupuoli, ikä ja aikaisempi hevostokokemus, ja ne toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastattelut olivat syvähaastatteluita lukuun ottamatta toista pääohjaajaa, joka haastateltiin sähköpostitse. Puolistrukturoitujen haastattelukysymysten lisäksi osalle haastateltavista esitettiin tarkentavia kysymyksiä.

Lasten haastattelukysymysten tavoitteena oli saada selville miten lapsi on kokenut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan. Tarkoituksena oli luoda helposti ymmärrettävät kysymykset, joihin lasten olisi helppo vastata. Haastattelussa selvitettiin hevosen ja ryhmän merkitystä lapselle kurssin aikana, uuden oppimista sekä kokemuksia kurssilla. Lisäksi selvitettiin kurssin aikana heränneitä tunteita ja niiden käsittelyä. Lasten haastatteluiden aikana osalle lapsista annettiin konkreettisia esimerkkejä, jotta lapsi ymmärtäisi kysymyksen paremmin. Tarkoituksena ei ollut kuitenkaan johdatella lasta tiettyyn vastaukseen.

Haastattelun lopuksi lapsille teetettiin kappaleessa 7.3 kuvailtu piirustustehtävä, jonka tarkoituksena oli saada lapsilta vastauksia kurssin kokemuksista ilman puhetta. Eräässä lasten tutkimushaastattelussa Susanna Helavirta kertoo, että piirtäminen tarjoaa lapsille mahdollisuuden irrottautua ja rentoutua hetkeksi keskustelusta ja haastattelijan katseesta. Punchin (2002b, 54) mukaan erilaisten toiminnallisten välineiden käyttö haastattelun lomassa voi antaa lapsille aikaa ajatella, siksi toiminnalliset tehtävät ovat käyttökelpoisia lasten haastatteluissa. (Helavirta 2007, 637.)

Huoltajien kysymyksiä suunniteltaessa oli tavoitteena saada vastauksista mahdollisimman paljon tietoa hevostoiminnan vaikuttavuudesta. Huoltajien haastatteluissa kysyttiin lapsen ennako-odotuksista ja ensireaktioista kurssia kohtaan sekä käyttäytymisessä, vuorovaikutuksessa, itsetunnossa ja tunteiden ilmaisussa tapahtuneista muutoksista kurssin aikana. Haastatteluissa oli tarkoituksena selvittää myös minkälaista apua tai hyötyä kurssi tarjosi lapsille. Tämä tieto auttaa kehittämään sosiaalipedagogista hevostoimintaa tulevaisuudessa.

Ohjaajien haastattelussa taustatietoina kerättiin pohjakoulutus, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutus, hevostausta ja kiinnostus toimintaa kohtaan. Lisäksi selvitettiin ohjaajien kokemuksia lapsissa tapahtuneista muutoksista heidän itsetunnossa, käytöksessä, vuorovaikutustaidoissa ja tunteiden hallinnassa. Lopuksi keskusteltiin kurssin kehittämisideoista.

Havainnoin avulla pyrittiin vielä haastatteluiden lisäksi kertomaan mitä todella tapahtui. Menetelmällä on suuri etu, koska sen avulla saadaan välitöntä tietoa yksilöiden tai ryhmien toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointi on erinomainen menetelmä, joka sopii hyvin vuorovaikutuksen tutkimuksessa. Se sopii myös tilanteissa, joissa tilanteet ovat vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 207- 208.)

7.6 Haastattelu- ja havainnointimateriaalin analysointi

Haastattelujen jälkeen aineisto litteroitiin eli kirjoitettiin puhtaaksi tietokoneelle. Haastattelut kuunneltiin puhelimesta, johon ne oli tallennettu. Suurimmat puhekieliset ilmaisut muokattiin kirjakielelle, jotta tekstien käsittely helpottuisi. Jokaista täytesanaa ei kirjoitettu tekstiversioihin. Haastattelujen sisältöjä ei muokattu millään tavalla, vaikka puhekieliset ilmaisut saatettiin vaihtaa kirjoitusasuihinsa.

Litteroinnin jälkeen haastattelutekstejä luettiin yksitellen keskittyen yhteen haastatteluun sekä keskittyen kokonaisuuden hahmottamiseen. Lukemisen ohella alettiin kerätä tutkimusongelmien kannalta tärkeitä asioita erilliselle paperille. Eri haastateltavien teksteistä merkittiin yhteneviä asioita ja pyrittiin etsimään haastatteluista yhteneväisyyksiä ja kiinnostavia asioita tutkittavaan aiheeseen liittyen. Tätä sanotaan teemoitteluksi. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 173.) Teksteistä etsittiin myös erilaisuuksia ja asioita, jotka koettiin tärkeiksi. Laskemalla tiettyjen ilmiöiden ilmenemiskertoja pyrittiin myös hahmottamaan tutkittavan tiedon sisältöä. Lisäksi tyypiteltiin eli määriteltiin, miten tapauksia voisi määritellä niille yhteisten piirteiden perusteella. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 172, 174.)

Havainnoiteja lähdettiin analysoimaan videonoinnin ja päiväkirjan avulla. Videonauhat osoittautuivat tärkeäksi apuvälineeksi aineistoanalyysin aikana. Niiden avulla oli mahdollisuus palauttaa toimintakerrat mieleen ja peilata tapahtumia muun materiaalin kanssa. Havainnointilomakkeiden ja tulleiden havainnointien kautta saatiin tärkeää tietoa. Videoista tuli hyvin esille lasten ilo, into sekä onnistumisen kokemukset. Ihminen ei kykene havainnoimaan ja muistamaan kaikkea näkemäänsä ja kuulemaansa. Videolta samaa näkymää uudelleen katsoessaan havainnoija voi nähdä sellaisiakin asioita, joita hän ei paikalla havainnut. (Papunet 17.5.2017.) Videotallenteet katsottiin mahdollisimman pian jokaisen toimintakerran jälkeen. Videoilla hankittua tutkimusmateriaalia analysoitiin samalla havainnointikaavalla kuin mitä käytettiin havainnoinnin tukena. Analysointitapa riippuu myös siitä, mitä teoreettista taustaa on käytetty, mitä tutkimustehtäväksi asetettu ja mitä ongelmia lähdetty selvittämään. Laadullisessa tutkimuksessa joskus riittää pelkkä teemojen mukainen jäsentely. (Alasuutari 1994, jota kritisoi Töttö 1999). (Veinola 2005, 77- 78.)

Laadullisen aineiston analyysi alkaa jo sen keruuvaiheessa. Tutkija tekee havaintoja sekä tutkittavasta materiaalista että konteksteista, joissa se esiintyy. Tärkeää on pitää tutkimuspäiväkirjaa havainnoista koko ajan ja säännöllisesti. Tutkimusaineiston analyysi on sidoksissa tutkittavaan asiaan ja tutkimustehtävään sekä aineiston keruutapaan. Monesti mietittiin ”mitä alun perin haluttiin selvittää? Mitkä olivat tutkimusongelmat?” Tähän kysymykseen on analyysin aikana pystyttävä vastaamaan ja siihen on syytä palata useaan kertaan pro-

sessin edetessä varmistamaan, että analyysi pysyy kasassa. (Hirsjärvi, Remes & Salovaara 2004, 52.) Kokonaisuuden hahmottamisen kannalta oli hyvä, että tieto oli koottuna yhteen tietokoneelle. Materiaaliin on helppo ja tarpeellista palata kirjoittamisprosessin aikana useaan otteeseen. (Hirsjärvi 2009, 45–46, 267.)

8 Tutkimuksen tulokset

Tässä pääluvussa tarkastellaan tutkimuksen tuloksia, ja tarkoituksena on vastata luvussa 6 määriteltyyn päätutkimuskysymykseen ”Miten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kokemukset vaikuttavat lapseen?” Luvussa 8.1 vastataan alatutkimuskysymykseen ”Minkälaisia kokemuksia lapset saavat sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?” Tämän alaluvun jälkeen luvussa 8.2 kuvataan se, miten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kokemukset vaikuttavat lapseen. Viimeisessä alaluvussa 8.3 esitetään miten huoltajat ja ohjaajat kokevat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavan lapseen.

8.1 Lasten kokemukset hevostoiminnasta

Lasten puheesta voi hyvin erotella samankaltaisia elementtejä kuin, mitä voi lukea myös tämän opinnäytetyön alun teoriaosuudesta. Nämä teemat saattavat kuitenkin ilmetä lasten puheessa hieman eri sanoin. Tällä tarkoitetaan sitä, että lasten kieli ja ammatillinen puhe sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta eroavat hieman toisistaan. Lapset puhuivat hyvin samoista asioista, vaikkakin hieman eri käsitteitä ja sanoja käyttäen. Lapset eivät välttämättä puhu esimerkiksi yhteisöllisyydestä vaan he puhuvat johonkin kuulumisesta ja tärkeistä ihmisistä heidän ympärillään. Lasten mielipiteitä kysyttäessä heidän esiin tuomansa kommentit olivat lyhyitä, mutta eleistä pystyi päätellä positiivisesta palautteesta ja innostuneisuudesta. Kysymyksillä pyrittiin pääsemään lähemmäksi lapsen kokemusmaailmaa, tunnistamaan hänen käsityksiään ja mieltymyksiään sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Yhdellä lapsella oli huono päivä, joten se voi vaikuttaa haastattelun vastauksiin.

Kurssilla lapset pääsivät kokeilemaan fyysisiä työtehtäviä ja heille uusia asioita. He pääsivät ratsastamaan, putsamaan varusteita, siivoamaan karsinoita, hoitamaan hevosta, taltuttamaan ja vikeltämään. Selvästi oli havaittavissa, että lapset jaksoivat hyvin suorittaa tehtävän loppuun asti, kun heille oli annettu jokin selkeä tehtävä. Kurssikertojen edetessä, lapsille tutuksi tulleen hevosen harjaaminen ei ollut aina riittävän konkreettinen toiminta lapsille, vaan vaati motiivointia jatkuakseen. Lapset olisivat halunneet innoissaan kiirehtiä jo seuraavaan asiaan. Myös ryhmän vilkkaudesta johtuen, täytyi lapsilla olla koko ajan mielekästä tekemistä.

Hevostoiminnan aikana lapset pääsivät kokemaan iloa, intoa sekä onnistumisen kokemuksia. He saivat kurssilla paljon onnistumisen kokemuksia kehujen ja kannustamisen kautta. Eläinten kanssa toimiessa asiakas voi saada itsetunnolleen vahvistusta, turvaa ja luottamusta. Kavioiden puhdistaminen oli monelle jännittävä asia. Ensimmäisillä kerroilla

kaikki eivät uskaltaneet putsata kavioita, mutta viimeisillä kerroilla kaikki rohkaistuivat puhdistamaan jopa takakaviotkin. Näissä tilanteissa huomasin, kuinka lapset olivat tyytyväisiä suoritukseensa. Lasten ilmeitä sävytti pieni jännitys kookkaasta hevosesta ja uusien asioiden kanssa toimimisesta. Lisäksi toisena esimerkkinä lasten iloisuudesta näkyi hevosen selkään noustessa. Selkään noustessa monien lasten ilme oli aluksi jännittynyt tai jopa hieman pelokas. Hevosen selässä istuen ja vartalon mukautuessa hevosen liikkeeseen lapsi tunsi itsensä rennommaksi pikku hiljaa. Hymy ja ilo näkyivät jokaisen kasvoilla. Innostuneisuus näkyi jokaisella kurssikerralla. Halu osallistua toimintaan tuli usein esille kysymyksinä, milloin teemme jonkin tietyn jo aiemminkin tehdyn asian. *”Milloin viemme hevoselle heinää, milloin saa ratsastaa, milloin siivoamme tallia?”* Innostuneisuus ilmeni myös spontaaneina toiveina. *”Haluan taluttaa, haluan harjata hevosta, haluan hevosen selkään”* Innostus tuli esille myös haluna olla ensimmäisenä vuorossa ja kaikki ehdotettu toiminta sai lapset toimimaan.

Hevonen tuotti lapsille jännitys- ja kiinnostusmomenteja omalla olemuksellaan. Kiinnostava huomio oli se, että lapset jotka olivat äänekkäimpiä ja vilkkaimpia pelkäsivätkin enemmän ison eläimen läheisyydessä. Kun taas ryhmän rauhallisimmat lapset olivat paljon rohkeampia hevosen lähellä. Esimerkiksi jos hevonen liikkui yhtä äkkiä karsinassa tai toi turpansa lapsen lähelle, niin vilkkaimmat lapset säikähtivät tätä tilannetta. Tässä tilanteessa vilkkain lapsi ei ollutkaan se pomo, vaan iso eläin. Hevosen kohtaamisessa on jatkuvaa muuntumista, dynamiikkaa. Vaikka hevonen seisoi ihan vain paikoillaan, siinä on uskomaton määrä pieniä sekä suuria huomioita herättäviä liikeimpulsseja. Muun muassa hännän heilutus tai liikkuminen karsinassa säikäytti vilkkaimmat lapset, mutta viimeisillä kerroilla hekin alkoivat ymmärtämään paremmin kookkaan eläimen liikehdintää.

Jokaisella kurssikerralla oli hevosteemaiset tunnekortit käytössä, johon aina lopetettiin kurssi. Jokainen sai vuorollaan valita itselleen mieleisen kortin ja kertoa mitä tunteita kortti herätti tai miten päivä oli mennyt omasta mielestä. Lapsista huomasin, kuinka he oppivat kertomaan tunteistaan paljon paremmin viimeistä kertaa kohti. Aluksi osa ei uskaltanut sanoa mitään, kun taas viimeisillä kerroilla tuli pitkiä lauseita ja hienoja oivalluksia omasta oppimisesta.

8.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutus lapseen

Omatoimisuus kasvoi hevostoiminnan aikana huomattavasti kaikilla lapsilla ja se tuli hyvin videoilta esille. Yksi lapsista esitti toiveita siitä, mitä seuraavaksi tehtäisiin. Yksi taas pitkästytti helposti ja alkoi pilailla asioilla, jos eteen tuli jo liian tutuksi tullut asia. Lapsille toiminta tuli nopeasti tutuksi ja toimintaa piti kehittää joka kerralla vaativammaksi. Lapset

lähtivät omatoimisesti luvan saatuaan hakemaan hevosen harjoja ja varusteita. Kaikki saivat aina vuorotellen laittaa hevoselle suitset, taluttaa hevosta tai laittaa pintelet hevoselle. Kurssikertojen edetessä toimintaa nostettiin uusille tasoille, koska lapsille toiminta tuli nopeasti tutuksi. Lapset olivat erittäin kiinnostuneita oppimaan hevosen hoitamisesta ja ratsastamisesta.

Rohkeus kasvoi vaiheittain henkilöiden, paikkojen ja hevosen tultua tutuiksi. Rohkeudesta kertoi myös se, että jokainen lapsi nousi hevosen selkään heti ensimmäisellä kurssi kerralla. Lapset olivat eri tavoin rohkeita hevosen lähellä. Rohkeus kasvoi kaikilla kurssin toiminnan edetessä. Jokainen rohkaistui eri kerroilla saatuaan itselleen tunteen, että on siihen valmis. Osa lapsista uskalsi tehdä hevosen selässä ”maailmanympärysmatkan” ja osa uskalsi toiminnan edetessä halailla hevosta tai mennä hevosen päälle vaihtaessaan puolta, esimerkiksi hevosta harjatessa. Vuorovaikutus eläimen kanssa auttaa ilmaisemaan tunteita rakentavammin ja se voi rohkaista ylittämään inhimillisen järjestyksen rajoja, jolloin pääsemme aitoon yhteyteen omien tunteidemme kanssa. (Pitkänen 2008, 13.)

Kurssilla mukana olleiden lasten itsetunto ja käsitys omista kyvyistä paranivat eri tavoin. Kaikki lapset saivat paljon onnistumisen kokemuksia ja tyytyväisyys onnistuneeseen suoritukseen paistoi kaikkien kasvoilta. Kun lapset havaitsivat, että aikuiset ovat luotettavia ja kuuntelevat oikeasti mitä he toivovat ja sanovat, lapset saivat vahvistusta itsetunnolle ja omille kyvyilleen. Jokainen onnistui todella monessa eri asiassa ja ylitti itsensä. Tunne onnistumisesta tuli myös esille lasten katseista, hymystä ja puheista. Itsetunnon vahvistamisesta kertoi myös lasten toiminnat hevosen kanssa. Lasten oli tultava hevosen luokse ja toimittava sen elinympäristössä. Tällöin huomattiin hevosen ainutlaatuinen rooli kuntouttajana ja mahdollisuus kokea hevosen ja ihmisen välisen suhteen syvimpiä ulottuvuuksia. Tunne-elämän tai kognitiivisia häiriöitä omaavien lasten oppimiselle ja heikolle itsetunnolle soveltuu hevosavusteisen filosofia konkreettisine toimintoineen. Ne auttavat lapsia huomaamaan, että heillä itsellään on kyky hallita suurta eläintä. Tätä kautta he voivat vahvistaa itsekiitosta ja saada aikaan ylpeyden tunteen. (Kjälldman 2008.)

Yhden lapsen osalta käyttäytyminen oli viimeisillä kerroilla huomattavasti levottomampaa kuin aiemmilla kerroilla. Lapsi innostui vain ratsastamisesta, muutoin hän ei pystynyt keskittymään tekemisiinsä. Kuten kappaleessa 8.1. kuvattiin, kurssilla käytettiin tunnekortteja, joiden avulla harjoiteltiin omien tunteiden ilmaisemista. Kurssin aikana lapset oppivat tunnistamaan omia tunteitaan sekä ilmaisemaan ja kuvailemaan niitä tunnekorttien avulla tehtyjen harjoitusten myötä. Kurssin 4/5 lapsesta kertoi hevosen tuovan hyvän olon tunteita tai ihan kivaa tunnetta. Yksi tyttö sanoi: ”*Tulee aina hyvä olo hevosen kanssa, olisi kivaa, jos mulla olisi oma heppä*”. Toinen kertoi: ”*Hevonen ei herätä mitään tunteita, mutta*

tallin koiran kanssa tunnen söpöys tunnetta. Hevosen kanssa en tunne samoin. ”Tyttö 9-vuotias: ”Hyvä olo, voisinpa aina käydä tallilla”

Lasten vuorovaikutustaidoissa sekä sosiaalisissa taidoissa tapahtui kehitystä. Lasten sanallinen vuorovaikutus lisääntyi. Yhdessä tekeminen antoi keskustelun aiheita ja uutta syvyyttä vuorovaikutukseen. Lapset pystyivät toiminnan kautta hahmottamaan syy – seuraus – suhteita paremmin ja oppivat säätämään käyttäytymistään. Hevosen kanssa ollessa karsinassa lapset oppivat näkemään hevosen käyttäytymistä. Kun lapset olivat levottomia ja vilkkaampia, niin myös hevonenkin oli tilanteessa hermostuneempi. Näissä tilanteissa ohjaajat kehottivat lapsia menemään rauhallisesti kyykkyy ja vähän ajan päästä hevonenkin rauhoittui. Toisena esimerkkinä lapset oppivat näkemään hevosta harjatesaan oman toimintansa seuraukset konkreettisesti, kun hevonen tuli puhtaaksi.

Ryhmätoimintaa pidettiin tärkeänä. Lasten mielestä ryhmässä oli kiva työskennellä ja tehdä asioita yhdessä. Yksi lapsista oli siis aikaisemmin käynyt samanlaisen kurssin henkilökohtaisesti ja kertoi, että tykkäsi tästä toimintamuodosta enemmän. *”Hauskempaa tehdä asioita yhdessä kuin yksin”*. 9-vuotias tyttö: *”On kivaa tehdä asioita yhdessä ja mulla on täällä paljon kavereita”* Yksi lapsista olisi halunnut työskennellä mieluummin yksin kuin ryhmässä. 10-vuotias poika: *”Ihan kivalta tuntuu olla ryhmässä, alkuleikit ovat kivoja yhdessä”*

Innostuneisuus nousi esiin kaikkien lasten vastauksissa. Lapset kokivat tallille tulon kivana asiana. Yksi kertoi: *”On tylsää tulla tallille, mutta sitten tulee hyvä mieli, kun pääsee ratsastamaan”*. Kivoimpina kokemuksina lapset pitivät hevosen hoitamista, ratsastamista, kavioiden puhdistamista ja karsinoiden siivoamista. Poika 9v: *”En ole koskaan puhdistanut kavioita ja nyt osasin takakaviotkin puhdistaa!”* 4/5 lapsesta kertoi, että kaikki tekeminen on ollut kivaa ja mikään ei ole ollut tylsää. Yksi lapsista oli kuitenkin eri mieltä ja hän kertoi rehellisesti: *”En tykännyt karsinoiden puhdistamisesta ja siitä kun asiat ovat välillä edenneet hitaasti. ”*

”Hevosten kanssa on vaan niin kivaa”

”Minä opin täällä monta asiaa hevosta”

8.3 Huoltajien ja ohjaajien kokemus lasten vaikutuksista

Huoltajat kertoivat, että olivat avoimesti ja ennakkoluulottomasti mukana kokeilemassa, mitä hyötyä sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi tuoda lapsen arkeen. Huoltajilla ei ollut ennako-odotuksia toiminnasta. Kaikki huoltajat kertoivat, että lasten reaktiot tallikertojen

jälkeen olivat aina positiivisia. Lapset olivat olleet tallilta tultuaan iloisia ja jokaisesta lapsesta iloisuus oli näkynyt eri tavoin. Kaikki lapset olivat myös aina innoissaan lähdössä tallille. Yksi huoltaja kertoi; *”Hänen on helppoa lähteä tänne. Kun yleensä ihan sama minne ollaan lähdössä, niin lapsen eka reaktio on, että en lähde. Tänne ei ole ainakaan tarvinnut suostutella lähtemään. Hän oikein odottaa, että koska saisi lähteä.”*

”Opettajalta on ollut kiva kuulla palautetta, että lapsella on ollut jotain mitä aina odottaa. Paremminkin on nyt mennyt pitkinä ja rankempina päivinä. Aina ennen hevostoimintaa iloisena hän on odottanut sitä ja sitten taas loppuviikko on menty sen voimin, kun on ollut hyvä kokemus.”

Kurssi tarjosi toisen ohjaajan mielestä lapsille onnistumisen kokemuksia, elämyksiä ja sosiaalisten taitojen harjoittelemista. Myös 3/4 huoltajista uskoi lapsen sosiaalisten taitojen kehittyneen kurssin aikana. Toinen ohjaaja kertoi, että hänen mielestään lapset saivat olla osana talliyhteisöä: *”Mahdollisuuden olla osana ryhmää sekä talliyhteisöä ja kohdata toiset ja itsensä tasavertaisina. Hevosen kautta oppia mistä hyvinvointi syntyy sekä suuren eläimen läheisyys ja käsittelytaidot ovat varmasti monelle hieno ja voimaannuttava kokemus.”* Huoltajien vastauksissa tuli useaan otteeseen ilmi ryhmän merkittävyys. Lapset olivat kertoneet huoltajilleen ryhmäläisistä positiivisia asioita kotonaan. Myös ohjaajat kokivat ryhmän merkityksen tärkeänä. Molemmat olivat kokeneet, että kurssilaiset tukivat toisiaan. *”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu yksilön omaan kokemukseen, mutta mielestäni yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus toteutuivat hyvin ja uskon ryhmäläisten saaneen kurssista tukea.”* Huoltaja: *”Hän tykkää tulla. Ryhmä on ollut apuna. On saanut sitä itsetuntoa hevosen kautta ja on onnistunut ryhmässä joka kerta, niin se on loistava suoritus.”* Huoltajista uskoi ryhmällä olevan suuri merkitys esimerkiksi vuorovaikutustaitojen paranemiseen.

Kurssin käyntikertojen myötä, ohjaajat huomasivat lasten vuorovaikutustaidoissa kehitystä. Suhde hevoseen parani ja varmuus hevosen seurassa kasvoi. Lapset oppivat huomioimaan toisiaan sekä hevosta. *”Yksi tyttö avautui paljon ja kurssin edetessä lapset alkoivat jutella enemmän keskenään”.* *”Oman vuoron odottaminen sekä toisten huomioiminen parani.”* 3/4 huoltajasta kokivat myös vuorovaikutustaitojen parantuneen. Yksi huoltajista kertoi, että leikit menevät paremmin kavereiden kanssa. Toinen huoltaja; *”Kyllä minä luulen, että tuollaiset vuorovaikutustaidot kantaa sitten siellä koulussa pidemmälle. Ja on sitten muutakin ryhmää, kuin vaan se koulussa oleminen.”* Usein lapsilla, joilla on vaikeuksia sosiaalisissa suhteissa, on vaikeuksia hyväksyä toisia ja heidän tunteitaan. Vuorovaikutustilanteiden monimutkaisuus aiheuttaa lapselle ahdistusta ja stressiä ja tunne syvimmästä yksinäisyydestä syntyy toisten ymmärtäessä heidät väärin. Vuorovaikutus eläimen

kanssa sen sijaan antaa lapselle mahdollisuuden kokea puhtaita ja yksinkertaisia tunteita, joissa ei ole pelkoa torjutuksi tai väärinymmärretyksi tulemisesta. (Palola 2013, 160- 161.)

Toisen ohjaajan mielestä kurssi vaikutti lapsien itsetuntoon, koska he saivat joka kerta onnistumisen kokemuksia. Kaikki huoltajat kertoivat myös, että lapset osasivat kertoa paremmin kokemuksista, joissa he olivat onnistuneet. Kahdella pojalla oli tullut muutosta itsehillintään ja omien tunteiden tunnistamiseen. Yksi huoltajista kertoi, että *"Lapsen tunteiden hallinta on ehkä parantunut. Hän ei ole ehkä enää niin äkkipikainen."* Toinen huoltaja: *"Lapseni on sellainen, että se ei kerro yhtään mitään, että häneltä pitää aina kysellä. Mutta siitä hymystä näki aina kun hän tuli autoon, että oli ollut kivaa. Hän on aina semmoinen, että ei paljon tunteistaan puhu. Sitten kun aina kyseli, niin sitten hän avautui vähitellen mitä oli tehnyt ja missä onnistunut. Joka kerta kun minä kysyin oliko ollut kivaa, niin se kauhean suuri hymy loisti kasvoilla. Sen niin kuin tiesi, et tämä osu ja upposi häneen."* Kolmas huoltaja: *"Tunteiden ilmaisu on ainakin hyvällä alulla. Tunnesäätelyn ja niin kun itsehillinnän siemenet on kylvetty sinne, että mistä niin kun voi lähteä sitten kasvamaan. Varmasti sitten pystyy reflektoimaan ja aina muistuttamaan, että aina siellä tallilla hevosten kanssa siellä ei voinut tehdä näin, niin voi sitten käyttää niitä muistoja mitä täältä jäänyt, vaikka ei toimintaa pystyisi jatkamaan".* Ohjaajista toinen kertoi, että on vaikea sanoa vaikuttiko kurssi lasten itsetuntoon, kun ei näe lapsia kurssin ulkopuolella. *"Mutta erityisesti arimman lapsen muutos oli merkittävä kurssin aikana. Hän suorastaan loisti kun suoritti tehtäviä onnistuneesti hevosen kanssa."*

Kurssin aikana huoltajat sekä ohjaajat huomasivat jokaisessa lapsessa erilaisia muutoksia. Ohjaajat kommentoivat, että muutama lapsi keskittyi kurssin aikana paremmin ja muutama vilkastui. Muutama lapsi avautui huomattavasti ja oli paljon rennompia. Ohjaajien mielestä, jollekin lapsille tärkeintä oli hevonen ja toisille ryhmä. *"Hiljaiset ja ujoimmat rohkaistuivat ja vilkkaimmat rauhoittuivat."* Hevonen sai aikaan lapsissa rauhoittumista, rohkaistumista, hiljentymistä ja keskittymistä. Toinen ohjaaja kommentoi lasten saaneen positiivisia kokemuksia. *"Hevonen voimistaa lapsen omaa tunnetilaa, joten niitä voi ohjata toivotun tunnetilan tai käytöksen puolelle."* Kolme huoltajaa pohti, että ei osaa sanoa johtuuko kaikki muutokset tästä hevostoiminnasta vai myös siitä, kun koulu loppui kurssin aikana. *"Pojalla on loppunut kaikki lyömiset, että en sitten tiedä mikä vaikuttaa mihin? Onko se koulun loppuminen vai tämä kurssi? Kuormittavuus on vähentynyt ja hän ei käyttäydy enää niin väkivaltaisesti. Luulen, että osansa sillä on myös se, että pojalla on mielekästä tekemistä. Osaltaan taas se, että koulu on loppunut. Ne yhdistettynä meillä on ollut sano-taanko ensimmäinen puolitoista viikkoa helpompaa kuin yhdeksään kuukauteen yhteensä."*

Ohjaajat huomasivat lasten käyttäytymisessä muutoksia enemmän kurssin aikana, kuin huoltajat. Tämän selittää se, että ohjaajat näkivät koko kurssin ajan lapsen käyttäytymisen kursseilla. Ohjaajien suurin huomio lapsissa oli rohkaistuminen. Toinen ohjaajista kertoi vielä, että hevosesta tuli kurssin aikana koko ajan tärkeämpi ja läheisempi. Hevosen kanssa työskentelyssä tapahtui suuria muutoksia molempien ohjaajien mielestä, ensimmäisen ja viimeisen kurssikertojen välillä. Kun hevonen oli lähellä, niin lasten käytös muuttui rauhallisemmaksi ja keskittyneemmäksi. Lasten varmuus kasvoi. *”Muutos oli toki suuri ensimmäisen ja viimeisen kerran välillä. Varmuus hevosen käsittelyssä sekä rohkeus ja hellyys lisääntyivät hevosta kohtaan.”* Kolme neljästä huoltajasta osasi kertoa, miten lapsen käytös oli muuttunut kurssin myötä. *”Lapsi on vähän rauhoittunut ja alkanut ottaa muita huomioon.”* Toinen kertoi: *”Hän on äänekäs ja on sisäistänyt sen paremmin ehkä hevosen kautta, koska hevosen kanssa ei voi mölytä.”* Kolmas: *”Ehkä pitkäjänteisyys on kasvanut. Kyllä minä luulen, että kun sinun on pakko hillitä käytöksesi ja tunteet, niin sinun on pakko ottaa se eläin siinä huomioon. Minä luulen, että se näkee siitä, että se osaa käyttäytyä sen tallisääntöjen mukaan.”*

Ohjaajilta kysyttiin, miten hevostoiminta eroaa tavallisesta ratsastuksesta. Toisen ohjaajan mielestä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyötyjä on enemmän ryhmässä toimiminen ja toiminnan monimuotoisuus. Toinen kertoi: *”Ratsastus on enemmän urheilulaji. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toimintaa syrjäytymisen ehkäisyksi ja sosiaalisen kasvun tukemiseksi. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ei keskitytä ratsastamiseen eikä sen opettamiseen tai oppimiseen vaan toimintaan talliyhteisössä, hevosen hoitamiseen sekä vuorovaikutukseen hevosen ja talliyhteisön kanssa. Kaiken toiminnan lähtökohtana on elämyksellisyys, toiminnallisuus, vuorovaikutus ja yhteisöllisyys. Parhaimmillaan ne toteutuvat tallilla itsestäänkin mutta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa niitä käytetään tietoisesti toiminnassa.”*

Kaikki huoltajat ja toinen ohjaajista uskoivat, että kurssitoiminnasta löytyi apua kaikille lapsille. Monien huoltajien vastauksissa kuului useaan otteeseen kurssin hevosesta, jolla on ollut suuri merkitys lapselle. *”Lapsi puhuu koko ajan hevosesta ja kun hän sai hevosenkengän mukaan, niin se oli hänelle tärkeä juttu.”* Toinen ohjaaja kommentoi: *”Kurssi on niin monipuolinen. Jollekin apu voi tulla juuri hevosesta, jollekin toiselle ryhmästä tai ohjaajista tai ympäristöstä. Siinä on eroja selkeästi, kenelle juuri hevonen on se vaikuttavin tekijä ja kenelle taas yhdessä suoritettavat tehtävät ja ryhmään kuuluminen.”* Ohjaajista toinen kuitenkin arveli, että ehkä yhdelle lapselle toiminnasta ei ollut niin paljon apua kuin muille lapsille. *”En tiedä oliko kurssi hänelle oikea paikka, mutta varmasti hän sai paljon positiivisia ja onnistumisen kokemuksia.”*

9 Pohdinta

Tässä tutkimuksessa selvisi, että sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistumisesta oli positiivista vaikutusta tähän tutkimukseen osallistuneille lastensuojelun asiakkaille. Lisäksi sain tietää, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia tuli esille myös lasten elämässä olevien huoltajien sekä ohjaajien näkökulmasta katsottuna. Tein useita havaintoja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta lasten itsetunnon vahvistamiseen ja positiivisten asioiden esiin tuomiseen. Hevostoiminta vaikutti tämän tutkimuksen perusteella lasten tunteisiin, rohkeuteen sekä paransi heidän vuorovaikutustaitojaan sekä sosiaalisia taitojaan. Lapset pystyivät toiminnan kautta hahmottamaan syy-seuraussuhteita paremmin ja oppivat säätelemään käyttäytymistään.

Ryhmä oli erittäin vilkas, koska suurimmalla osalla lapsista oli jonkinlaista ylivilkkautta tai keskittymishäiriöitä. Huomasimme ohjaajien kanssa, että tämän ryhmän kanssa ei voi tehdä samaa harjoitusta pitkään. Ryhmän kanssa toimi heti alkuun hevosaiheiset liikuntaleikit, jossa sai purkaa ylimääräistä energiaa ennen hevosen kohtaamista. Leikkien avulla ryhmä tutustui toisiinsa nopeasti. Hyvä harjoitus luottamuksen ja samalla myös hevosen asemaan asettumisen ja herkkyyden ymmärtämiseksi oli esimerkiksi pellolla tekemämme suitsiharjoitus, jossa lapset olivat pareina ja toinen ohjasti toista niin, että suitset olivat ”hevosen” päässä ja kuolaimet kädessä. Tehtävää vaikeutettiin laittamalla silmät kiinni, jolloin hevosenä olevan lapsen tuli vain käsillään tunkea mihin suuntaan häntä ohjattiin ohjien ja kuolaimen avulla. Loimme myös yhdessä säännöt, jotka ovat uudessa ryhmässä tärkeitä. Kun kaikki tuntevat toisensa ja tuntevat ryhmän turvalliseksi, on hyvä vahvistaa ryhmätunnetta.

Tästä ryhmästä ajattelisin, että neljä viidestä lapsesta hyötyi eniten hevostoiminnasta. Koin, että osalle lapsista ryhmällä oli suurempi vaikutus, kun taas toisilla hevosen merkitys oli suurempi. Kaikki lapset saivat varmasti toiminnasta elämyksiä ja positiivisia kokemuksia, jotka toivon heidän muistavan vielä pitkään. Osalle lapsista oli onnen täyttymys päästä tallille useampaan kertaan, koska heidän arjessaan se ei ole ollut mahdollista. Tämä toi myös säännöllisyyttä heidän arkeensa. Uskon, että ainakin näille neljälle lapselle, toiminta onnistui saamaan jonkinlaisen kasvattavan tunnekokemuksen. Heillä näin aivan erilaista avautumista ja irrottelua viimeisellä toiminta kerroilla ja se luo omalle ajattelulleni pohjan. Hevostoiminta toimi näille lapsille vuorovaikutuksen ja sosiaalisten taitojen opetteluun välineenä. Se ilmeni useina pieninä sanoina tai eleinä. Hymynä kun hevosen sai tekemään halutun asian oikein tai halauksina kun kukaan ei välttämättä huomannut. Mukana ollut sulkeutunut ja hiljainen tyttö avautui kurssin loppua myöten. Hänestä oli hienoa nähdä se hymy, kun hän oli hevosen kanssa. Myös viimeisillä kerroilla kyseinen

tyttö jutteli kurssin aikana paljon enemmän, vaikka alussa hän ei ollut juurikaan puhunut mitään spontaanisti. Tutkimuspäiväkirja ja videointi osoittautuivat tärkeiksi työvälineiksi sekä kuvat välittivät positiivisia asioita. Päiväkirjan avulla pystyi hyvin muistelemaan kurssikertoja ja muistiinpanot olivat suuri apu havainnoin analyysiä tehdessä. Videolta huomasi sellaisia asioita, joita en olisi huomannut muuten.

Kiinnitin huomioni sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa myös ohjaajien ammattitaitoon. Ryhmä pysyi kasassa ja kaikki saivat aina vuorollaan tehdä jotain. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutumisen kannalta ohjaajan rooli ja ammattitaito ovat todella tärkeitä. Molemmilla ohjaajilla on vankka hevostausta. Ohjaajat toimivat omalla esimerkillään roolimallina lapsille. Lasten oli helppo puhua ohjaajille, joilla oli samat mielenkiinnon kohteet ja ohjaajat osaavat puhua heille tärkeistä asioista. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan tulee olla sosiaalialan ammattilainen, jolla on hevosalan tuntemusta. Ohjaajan tulee osata tulkita hevosta ja selittää asiakkailleen hevosen käyttäytymistä. Herkkyys hevosten kanssa hyödyttää asiakkaita ja lisää turvallisuutta. Ohjaajan on hyvä osata tunnistaa tekemänsä virheet ja ottaa niistä opiksi. Silloin ohjaaja pystyy kehittämään itseään ohjaajana ja näin tukemaan paremmin asiakkaitaan. Mielestäni ryhmän koko oli hyvä ja meitä ohjaajia oli tarpeeksi. Toin myös oman osaamiseni eli liikunnanohjauksen kurssille, kun ohjasin hevosaiheisia pelejä ja leikkejä lapsille. Näin saimme purettua heistä suurimmat energiat pois, ennekuin siirryimme hevosen kanssa työskentelyyn.

9.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tämän tutkimuksen aihe on saanut alkunsa omasta mielenkiinnostani ja havainnoistani tutkittavasta ilmiöstä. Tästä syystä on ollut tarpeen arvioida kriittisesti omaa toimintaani tutkimusprosessin aikana sekä tutkimusraporttia kirjoittaessa. Tutkimusprosessin aikana tutkimuksen luotettavuuden kannalta yksi kriittinen vaihe oli aineiston kerääminen, varsinkin tietyn objektiivisuuden säilyttäminen haastattelutilanteessa. Toinen kriittinen vaihe oli aineiston analysointi ja tulkinta. Itse haastattelujen aikana pyrin olemaan avoin vuorovaikutukselle.

Osallistuin itse toimintatuokioiden havainnointiin, että välillä myös toiminnan ohjaamiseen. Tämä toi välillä haasteita toimintatuokioiden luotettavaan havainnointiin varsinkin ennalta arvaamattomissa tilanteissa, kuten lasten käyttäytyessä odottamattomasti. Pääsääntöisesti sain kerättyä tutkimusaineistoa luotettavasti, koska kuvasin videolle toimintatuokiot lähes kokonaisuudessaan. Kuvasin aina toimintahetket, en koko tuntia. Kirjoitin myös tutkimuspäiväkirjaa, jonne tallensin toiminnan jälkeen havainnot ja videolta esiin tulleita huomioita.

Ratkaisuni käyttää puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun välimuotoa osoittautui oikeaksi. Haastatteluilla on mahdollista lisätä ymmärrystä uusia aiheita kohtaan. Lisäksi haastattelu mahdollistaa haastateltavien aiheiden säätelyn. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–35.) Koen onnistuneeni lisäämään ymmärrystä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttaviin tekijöihin haastatteluiden avulla.

Ratkaisuni käyttää havainnointia osoittautui myös mielestäni tärkeäksi. Tämä laajensi tutkimustulosten näkökulmaa. Suurin hyöty on, että sain kerättyä tietoa luonnollisessa ympäristössä. Sen lisäksi voin tulkita ja ymmärtää havainnoitua käyttäytymistä, asennetta ja tilannetta tarkemmin, sekä saavuttamaan sosiaalisen käyttäytymisen dynamiikan tavalla, joka ei ole mahdollista kyselyiden tai haastattelujen avulla. Myöskään pelkkä lasten haastattelu ei riittäisi, koska se ei anna riittävää kuvaa lasten kokemuksista. Tämän vuoksi, koin tärkeäksi haastatella lasten arjessa olevia ihmisiä.

Työhöni saattoi vaikuttaa tiedonkeruutavat. Pidän puolistrukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun välimuotoa oikeana valintana ja koen, että sen avulla minun oli mahdollista tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavia tekijöitä. Haastattelujen pohjalta minun oli mahdollista analysoida ja tulkita saamaani tietoa tutkimuksen kannalta hyödyllisellä tavalla. Havainnoinnissa huomasin teorian käytöllä olevan tärkeä rooli tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä havainnointi perustuu tutkijan henkilökohtaisiin havaintoihin. Teorioiden avulla tuotetaan uusia havaintoja ja teorit parhaimmillaan innoittavat tutkimusaineiston keräämistä. Ne antavat uusia näkökulmia tutkittavaan aineistoon ja siten suuntaavat tutkijan katsetta tai huomiota. (Vilkkä 2014, 74.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tarkka selostus siitä, miten tutkimus on toteutettu. Aineiston tuottamisen aikana vallinneet olosuhteet tulisi kuvata totuudenmukaisesti ja selvästi. Myös haastatteluihin käytetty aika sekä mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat tulisi kertoa totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 214.) Haastatteluiden onnistumista voi edistää tekemällä hyvän haastattelurungon etukäteen. Analyysin laatuun vaikuttaa myös litteroinnin systemaattisuus ja se, että käsittelee jokaisen puhtaaksikirjoitettavan ja analysoitavan yksittäisen datan samalla tavalla. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184–185.) Pysin edistämään tutkimukseni laatua perehtymällä aiheeseeni kunnolla, tekemällä haastattelurungon hyvissä ajoin ennen haastatteluja ja käsittelemällä keräämäni tiedon tyyliä vaihtamatta. Pysin myös toimimaan haastattelijana samalla tavalla jokaisen haastattelun kohdalla.

Haastatteluissa tehdyssä aineistonkeruussa oli luotettavuuden kannalta riskinä se, että kysymykset olisi ymmärretty eri tavalla kuin ne oli tarkoitettu. Kyseessä on siis tutkimuksen validiteetin liittyvä ongelma (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 213.) Tutkimuksen ja aineistonkeruun luotettavuuteen vaikuttaa kuitenkin myönteisesti se, että olen kerännyt tutkimusaineiston käyttäen kahta eri menetelmää.

Haastattelijana toimiminen ei luonnollisesti voi olla yhtä ammattitaitoista kuin kokeneiden tutkijoiden tai haastattelijoiden. Aloittelija tekee usein virheitä, eikä jännitykseltään pysty keskittymään tarpeeksi itse haastattelun sisältöön ja saamiinsa vastauksiin. On myös luonnollista, että aloitteleva haastattelija puhuu liikaa ja selittää haastateltavalle jo ennalta tämän tietämiä vastauksia eikä siedä hiljaisuutta. Tästä johtuen aloitteleva haastattelija saattaa kysyä uuden kysymyksen liian nopeasti eikä anna haastateltavalle tarpeeksi aikaa vastata tai muodostaa ajatuksiaan. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 124.) Pysin poistamaan nämä mahdolliset aloittelijan virheet perehtymällä hyvin omaan aiheeseeni sekä luomaani kysymyspohjaan. Lisäksi näytin etukäteen toimeksiantajalleni kaikki haastattelu kysymykset ennen kuin haastattelin asiakkaita. Luin paljon haastattelujen suunnittelusta ja järjestämisestä. Yleisesti ottaen olen tyytyväinen toimintaani, vaikka tein muutamia virheitä haastattelujen aikana.

Havainnoiteja tutkimuksessa tehdessäni oli myös tarkkailtava eettisessä mielessä, mitkä havainnot on saanut havainnoinnin aikana yksityishenkilönä ja mitkä tutkijana. Välillä näitä oli vaikea erottaa toisistaan. Tämä eettinen ongelma on silloin, kun tutkija käyttää aktivoivaa osallistuvaa havainnointia, osallistuvaa havainnointia tai kokemalla oppimista tutkimusaineiston keräämisessä. Joskus eroa tutkijan havaintojen ja yksityishenkilönä saatujen havaintojen välille on vaikea tehdä. (Vilka 2014, 105- 106.)

Voin myöntää, että olen voinut tulla tutkimusta tehdessäni sokeaksi omalle tekstilleni, mutta olen pyrkinyt ehkäisemään tätä kyselemällä ohjaavan opettajani ja toimeksiantajani kommentteja työstäni. Olen myös siirtynyt työssäni eteenpäin sellaisissa vaiheissa, kun jokin työvaihe tuntuu monimutkaiselta. Tällaisiin vaikeisiin kohtiin olen palannut seuraavina päivinä, jolloin esimerkiksi kirjoittamiseen liittyvät ongelmat ovat usein pienentyneet.

Tutkimusta tehdessäni otin huomioon myös eettiset näkökulmat. Jokainen haastateltavani osallistui tutkimukseeni vapaaehtoisesti. Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi tässä tutkimuksessa en ole käyttänyt asiakkaiden, ohjaajien tai huoltajien nimiä, jotta heidän henkilöllisyytensä ei paljastuisi. En myöskään ole maininnut tarkemmin mistä lastensuojelu asiakkaat tulivat, jotta heitä ei pystyisi tunnistamaan. Anonymiteetti on siis säilynyt koko tutkimuksen läpi. Käsitellessäni äänitteitä numeroin yksilöiden haastattelut ja vastaukset, jotta

pystyisin tunnistamaan, mitkä vastaukset kuuluvat kellekin. Haastattelijana ja tutkijana pyrin olemaan objektiivinen ja tarkkailin toimintaani koko tutkimuksen ajan.

9.2 Johtopäätökset sekä kehittämisehdotukset

Yhteenvedona voin todeta, että tutkimustulokset antavat suuntaa siitä, että hevostoiminnalla voi olla myönteinen vaikutus lapsen vuorovaikutustaitoihin, aivan kuten Pitkänenkin (2008, 47) on todennut hevostoiminnan parantavan ihmisen vuorovaikutustaitoja. Tutkimustuloksien ja teorian perusteella päättelisin onnistuneen vuorovaikutuksen auttavan yhteistyön sujuvuutta lapsen ja hevosen välillä. Kun vuorovaikutus ja yhteistyö hevosen kanssa onnistuvat, niin samat vuorovaikutustaidot helpottavat toimintaa myös ihmisten kanssa. Onnistuneen vuorovaikutuksen ja yhteistyön aikaansaamiseksi hevosen kanssa lapsi joutuu opettelemaan korvaavia toimintoja omalle käyttäytymiselleen.

Pitkänen (2008, 47.) toteaa myös itsetunnon vahvistuvan siinä, kun lapsi löytää mielekästä tekemistä ja huomaa, että hevonen arvostaa häntä omana itsenään. Tutkimustulokset osoittavat, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi tuoda muutoksia lapsen tunteiden ilmaisemiseen. Tunneilmaisujen parantuminen näkyi esimerkiksi aggression ja kiukun purkamisen hallitsemisessa. Hevosen kanssa työskentely auttaa lisäämään lapsen itsehillintää ja kärsivällisyyttä, sillä hevosen kanssa toimiessa lapsen täytyy käyttäytyä rauhallisesti ja maltilla. Hevosen kanssa on keksittävä muita keinoja toimia kuin voima ja väkivalta. Hevosen kanssa ja ratsastaessa ei voi saada raivokohtauksia. Tai oikeastaan voi, mutta siitä ei seuraa mitään hyvää.

Mielestäni kahdeksan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kurssikertaa antoi mahdollisuuden arvioida toiminnan vaikuttavuutta tutkimuksessa mukana oleviin lapsiin. Pystyin näiden kahdeksan tapaamisen perusteella havaitsemaan lapsissa positiivisia muutoksia. Vaikkakin tutkimuksessa oli mukana vain viisi lasta, saatiin hyödyllistä tietoa siitä, millaista muutosta hevonen on saanut lapsessa aikaan. Hevosen vaikutus lapseen oli havaittavissa huoltajien arvioinneissa selkeimmin itsehillinnän parantumisessa ja itsetunnon kohentumisessa sekä sosiaalisten taitojen parantumisessa. Hevonen on eläin, joka antaa palautteen suoraan omasta toiminnasta – jos hevoselle hermostuu, niin hevonenkin hermostuu. Lapsella tulee toimia tallilla ja hevosen kanssa rauhallisesti ja määrätietoisesti, jotta hevonen toimii niin kuin itse haluaisi. Samalla, kun lapsi saa hevosen toimimaan haluamallaan tavalla, hän huomaa myös onnistuneensa ison ja vahvan eläimen kanssa. Onnistumisen tunteet parantavat lapsen itsetuntoa. Lapsi saa tallilla kokemusta siitä, miltä tuntuu vastuu suuren eläimen hoitamisesta.

Tällä hetkellä Suomessa sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei kuulu Kelan kustantamaksi toiminnaksi. Sen sijaan fysioterapeuttinen ratsastusterapia ja psykoterapeuttinen ratsastusterapiasta kuuluvat Kelan tukemaan kuntouttavaan toimintaan. Mielestäni myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa pitäisi harkita Kelan kustantamaksi toiminnaksi. Tällöin saataisiin enemmän asiakkaita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pariin ja hevostoiminnan hyöty voitaisiin nähdä paremmin. Monesti tulee sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa vastaan kustannuskysymys, sillä yksittäiselle ihmiselle hevostoiminnan kustantaminen omavaraisesti on usein liian kallista. Lastensuojelun asiakkaiden hevostoiminnan kustantaa usein sijoittajakunnan sosiaalihuolto, mutta muuten haasteeksi nousee saada rahoittajia sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Rahoituksen onnistuessa näkisin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteiskunnallisella tasolla pitkällä tähtäimellä kannattavana kuntoutusmuotona, johon kannattaisi panostaa.

Huoltaja: ”Jotenkin pitäisi sinne päättäjätaholle kovasti saada sitä viestiä, että nämä on semmoisia asioita joihin oikeasti kannattaa satsata. Tuntuu ylipäättään vaikealta saada semmoista kuntouttavaa toimintaa. Ja jos ajattelee jotain niin kun hevosterapiaa kelan kautta, niin ei sitä oikein saa, ellei sitten ole jotain fyysistä toimintarajoitetta. Tämä kuntoutusmuoto olisi myös tosi tärkeä neuropsykiatrisille lapsille saada apua.”

Suomessa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä varsin uutta. Toimintamuodon uuteudesta johtuen siitä on tehty vasta vähän tutkimuksia. Tulevaisuudessa olisi hienoa, jos sosiaalipedagoginen hevostoiminta saisi enemmän tunnettavuutta ja se tulisi ihmisten tietoisuuteen. Tutkimuksia aiheesta on tehty useita, mutta haasteena on juuri miten saada toiminnalle näkyvyyttä. Sosiaali- ja terveystalouden laajentamiselle on selkeä tarve. Ihmiset etsivät jatkuvasti uusia vaihtoehtoja terveytensä hoitamiseen. Sosiaali- ja terveystalouden tuottamisessa maaseudulla, Green care- toiminnassa, hevosella on roolinsa. Hevonen osana hyvinvointipalveluita on yksi tulevaisuuden mahdollisuus. Näin ollen myös sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle on selkeä tilaus.

Minusta olisi kiinnostavaa laajentaa toimintaa myös omille asiakkaileni Espoon liikunta- ja nuorisopalveluissa. Teen liikuntaneuvontaa liikunnanohjaajan työssäni, jossa kohtaan paljon vakavasti masentuneita ihmisiä. Kohtaan työssäni päivittäin myös ikääntyneitä, joista osa on hyvin yksinäisiä. Minusta tämä sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisi juuri heille yksi keino vähentää masennusta tai yksinäisyyttä. Olisi ihanaa päästä viemään seniori tai liikuntaneuvonta asiakas tallille, ja antaa heidän kokea samoja elementtejä mitä tämän kurssin lapset saivat kokea. Toinen tämän kurssin pääohjaajista työskentelee erityisopet-

taja ja hyvänä esimerkkinä hänen toiminnastaan on se, että hän vie vilkkaimpia oppilaitaan tallille rauhoittumaan. Tämä sopii heidän koulun rehtorille, joka on minusta hieno idea.

Tulosten perusteella tämä kurssi toimi ohjaajien mielestä hyvin. Molempien ohjaajien mielestä kurssia on rakennettu hyvin useiden vuosien ajan, eivätkä he tällä hetkellä muuttaisi toiminnasta mitään. Toiminta sopii kaikenikäisille, mutta olisi hyvä huomioida kurssilla, että lapset olisivat suunnilleen saman ikäisiä. Toimintaan ei kannata ottaa toisille entuudestaan tuttuja lapsia, koska silloin he ovat etulyöntiasemassa muita lapsia kohtaan. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämisessä on vain mielikuvitus rajana. Toiminnassa pitää aina ottaa huomioon ryhmä ja sen tarpeet sekä mukautettava ohjaamista siihen eli osattava elää kulloinkin läsnä olevassa tilanteessa. Hevostoiminnan tulevaisuus ainakin Espoossa näyttää molempien ohjaajien mielestä hyvälle. Lastensuojelu ja muutamat koulut ovat jo huomanneet, että toiminnasta on hyötyä. *”Eläinavusteinen työskentely on saanut viime aikoina paljon vahvistusta ja uskon sen lisäävän kiinnostusta ja arvostusta myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa kohtaan. Espoossa asiat ovat hyvin, koska kaupunki järjestää toimintaa. Toivon sen jatkuvan tulevaisuudessakin.”*

Kehittämisen kohteeksi nousi kurssin jälkeinen toiminta. Mitä tapahtuu lapselle kurssin jälkeen? Lastensuojelu lapsen tulisi kokea, että hänen elämässään olisi jotain pysyvää. Olisi mielenkiintoista lähteä tekemään selvitystä kurssin jälkeisestä toiminnasta. Ovatko nämä positiiviset kokemukset kantaneet pidemmälle lapsen elämässä? Voisimmeko ohjata lasta esimerkiksi joihinkin ryhmiin, joka tukisi tätä toimintaa? Espoon liikunta- ja nuorisopalveluilla täytyisi olla enemmän verkostoa mihin voisi olla kurssin jälkeen yhteydessä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan pätevyys suorittaneita henkilöitä on useita pääkaupunkiseudulla. Palvelua on helppoa hankkia ostopalveluna, mutta usein näissä kohtaa tulee hintalappu vastaan. Monesti yksityiset ohjaajat voivat olla kalliimpia kuin ratsastustunnin hinta.

Tämän tutkimuksen perusteella voin todeta, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu toiminnalliseksi lastensuojelun työskentelymenetelmäksi kouluikäiselle lapselle. Toiminnasta on hyötyä sosiaalisektorilla. Tällä opinnäytetyöllä Espoon liikunta- ja nuorisopalvelut voivat lähteä todistamaan positiivisia tuloksia ”ylemmälle taholle” ja sosiaalialan henkilöstölle. Opinnäytetyöllä saadaan sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle vaikuttavuutta ja tämän työn avulla voimme lisätä sosiaalialan työntekijöiden tietoisuutta toimintamuodosta. Lähdemme jalkauttamaan toimintaa alueellisten lasten ja nuorten hyvinvointityöryhmien kautta lastensuojelun, terveydenhuollon, liikunta ja nuorisopalveluiden sekä

kulttuuripalveluiden yhteiseksi toiminnaksi. Menetelmän tunnettuuden lisääminen alan ammattilaisten ja rahoittajien keskuudessa lisääisi lasten mahdollisuuksia päästä hyötymään hevostoiminnan tuomista positiivisista vaikutuksista.

Lähteet

ADHD-Liitto. 2017. Adhd-perustietoa. Luettavissa: <http://www.adhd-liitto.fi/adhd-perustieto> Luettu: 13.10.2017.

Carmen. 3.1.2017. Animal Assisted Therapy – A Brief History. By Lois Jean Brady, MA, CCC-SLP, CAS. Luettavissa: https://www.pdresources.org/blog_data/animal-assisted-therapy-a-brief-history/ Luettu: 12.11.2017

Coates, M. 2009. Connecting with horses. The life lessons we can learn from horses. ULYSSES PRESS. Berkeley.

Equestrian therapy - Horse therapy for children and adults with special needs. Equine Assisted Learning. Luettavissa: <http://www.equestriantherapy.com/equine-assisted-learning-eal/> Luettu: 14.11.2017

Halonen, S. 2011. Monivammaisen nuoren ratsastusterapia. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. s. 308. PS-kustannus. Jyväskylä.

Helavirta, S. 2007. Lasten tutkimushaastattelu – Metodologista herkeistymistä, joustoa ja tasapainottelua. Luettavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101030/helavirta.pdf?sequence> Luettu: 24.9.2017

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6-7 painos. Tammi. Helsinki.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. Uudistettu painos. Tammi. Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.

Hirsjärvi, S. 2009. Tutkimustyyppit ja aineistonkeruu perusmenetelmät. Teoksessa Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. s.212. Tammi. Helsinki.

Huhta, A. 2009. Pilke. Hevosen parantava voima. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelutyössä. Luettavissa: https://asiakas.kotisivukone.com/files/hevostoiminta.kotisivukone.com/pilke_2009_spht1.pdf Luettu: 24.1.2017

Huttunen, M. 17.10.2016. ADHD (aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö). Lääkärikirja Duodecim. Psykiatrian erikoislääkäri. Luettavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00353&p_hakusana=adhd Luettu 13.10.2017.

Hyvätti, N. 2009. Ohjat omiin käsiin. Hevonen lastensuojelun sosiaalityön tukena. Suomen Rasastajainliitto ry. Helsinki.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY. Porvoo.

Hämäläinen, J. 1998. Seikkailu- ja elämypedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Elämän seikkailu. Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Atena. Jyväskylä.

Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Kuopio.

Hämäläinen, J. 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi: teoreettisen viitekehyksen perusteiden hahmottelua. Snellman- instituutti. Kuopio.

Hämäläinen, J. 2007. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja: vuosikirja 2007. 8. vuosikerta. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Kuopio.

Hämäläinen, J. 2012. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja. Vuosikirja 2012. Suomen sosiaalipedagoginen seura. Kuopio.

Icehearts ry. 2017. Yhdessä lapsuudesta aikuisuuden kynnykselle. Luettavissa: <https://www.icehearts.fi/visio-ja-toiminta/> Luettu: 15.11.2017

Jalovaara, E. 2005. Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa. Pilot kustannus. oliko missään

Jyväskylän yliopisto. 2015. Havainnointi eli observointi. Luettavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineistonhankintamenetelmat/havainnointi-eli-observointi-osallistuminen-ja-kenttaetyoe> Luettu: 9.10.2017.

Järvinen, R. Lankinen, A. Taajamo, T. Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Edita. Helsinki.

Kaarela, J. 2005. ”Juokse sinä humma, kun taivas on niin tumma...” Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. s. 54-55. Kuopion yliopisto. Kuopio.

Kauppinen, J. 2.1.2017. Lastensuojelun asiakasmäärät kasvussa – Miksi ongelmat kasautuvat samoille perheille? Luettavissa: <https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/lastensuojelun-asiakasmaarat-kasvussa-miksi-ongelmat-kasautuvat/> Luettu: 13.10.2017

Kautto, T. 2011. Ratsastusterapian mahdollisuudet huumevieroituksen tukena. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. s. 216. PS-kustannus. Jyväskylä.

Kjälldman, R. 2008. Hevonen oppimisprosessissa kasvattajana ja kuntouttajana. Pro hevonen 4/2008. Kirjoittanut tutkimusartikkelin professori Pamelyn M. MacDonaldin haastattelun perusteella Ritva Kjälldman. Luettavissa: https://www.hevostoiminta.net/files/hevostoiminta.kotisivukone.com/pro_hevonen.doc Luettu: 13.10.2017

Koistinen, K. 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. s. 1-2. Kuopion yliopisto. Kuopio.

Kurikka, L. 2009. Hevosesta käytännön psykologiaa arkeen. Big Mama´s Ranch, Kurikka. Saarijärvi.

Kurki, L. Nivala, E. & Sipilä-Lähdekorpi, P. 2006. Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa. Oy FINN LECTURA ab. Helsinki.

Kurki, L. 2007. Innostava vanhuus. Sosiokulttuurinen innostaminen vanhempien aikuisten parissa. FINN LECTURA Ab. Helsinki.

Laajarinne, J. 13.6.2017. Markkinointipäällikkö. Espoon liikunta- ja nuorisopalvelut. Haastattelu. Espoo.

Laine, P. Laitinen, A. Mäki-Tuuri, S. Raento, P. 2015. Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminta Suomessa: kehitys ja haasteet. Kuntoutuslehti, 2, s. 42- 43. Luettavissa: <https://issuu.com/kuntoutussaatio/docs/kuntoutuslehti-2-15> Luettu: 12.2.2017

Laitinen, A. Mäki-Tuuri, S. 2014. Hevoset ja kunta – rajapintoja. Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry. Ypäjä.

Launonen, L. & Puolimatka, T. 1999. Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsitykset ja etiikka. Kuopion koulutus- ja kehittämiskeskus. Kuopio.

Luonto hyvinvoinninlähteenä. Suomalainen Green Care. Forssa Print.

Martin-Päivä, M. 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystalveissa. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. s. 89- 90. Hippopolis – Hevosalan osaamiskeskus ry. Ypäjä.

Mickelsson, R. 5.2.2015. Equine partners in Education (EPE). Sosiaalipedagogisen hevosuiminnan vaikuttavuus. Power point esityksen moniste.

Terve.fi. Ratsastus. Oma terveys Oy. Luettavissa: <http://www.terve.fi/liikuntalajit-esittelyssa/ratsastus> Luettu: 12.11.2017

Palola, L. 2011. Lastensuojelun asiakas ratsastusterapiassa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. s.374. PS-kustannus. Jyväskylä.

Palola, L. 2013. Ratsastusterapien mahdollisuudet lasten ja nuorten psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Solution Models House. Helsinki.

Papunet. 17.5.2017. Videointi vuorovaikutuksen kehittämisen välineenä. Luettavissa: <http://papunet.net/tietoa/videointi-vuorovaikutuksen-kehittamisen-valineena> Luettu: 16.11.2017

Pitkänen, A-K. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Kirjapaja. Helsinki.

Purola, T. 2011. Ratsastusterapia masennuksen hoidossa. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. s. 182-183. PS-kustannus. Jyväskylä.

Ranne, K. 2005. Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehittämisessä. Teoksessa Ranne, K. Sankari, A. Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori. Luettavissa: file:///C:/Users/Tia/Downloads/Sosiaalipedagoginen_ammattillisuus.pdf Luettu: 29.1.2017

Ranne, K. & Rouhiainen- Valo, T. 2005. Sosiaalialan ammatillisen käyttöteorian muotoutuminen sosionomi (AMK) –koulutuksessa. Teoksessa Ranne, K. Sankari, A. Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta

- toiminnan tulppaaniksi. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Pori. Luettavissa: file:///C:/Users/Tia/Downloads/Sosiaalipedagoginen_ammattillisuus.pdf Luettu: 29.1.2017
- Raunio, K. 2000. Sosiaalityö murroksessa. Gaudeamus. Helsinki.
- Rimpiläinen, L. 2017. Ohjeita erityisryhmien turvalliseen ajoharrastamiseen. Luettavissa: http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/178172_Ohjeita_turvalliseen_ajamiseen.pdf Luettu: 12.10.2017
- Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki: käytäntö ja soveltaminen. Edita Publishing Oy. Helsinki.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto verkkojulkaisu. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Tampere. Luettavissa: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4.html Luettu: 24.9.2017
- Salo, J. 2017. Lapsen ylivilkkaus - sairaus vai luonteenpiirre? Luettavissa: <http://www.terve.fi/adhd/lapsen-ylivilkkaus-sairaus-vai-luonteenpiirre> Luettu: 9.10.2017.
- Selvinen, S. 2011. Ratsastusterapia – kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. s. 14. PS-kustannus. Jyväskylä.
- Semi, E. 2006. Sosiaalialan ja sosiaalipedagogiikan yhteys ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Lisensiaatintyö: Kuopion yliopisto, sosiaalitieteiden laitos. Helsinki.
- Serpell, J. 2010. Animal – assisted interventions in historical perspective. Teoksessa Fine, A.H. (toim.) Animal assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice. s. 17-19. Elsevier Inc. United States of America.
- Shculman A. 2005. Hevostaitoa tunteella – menetelmä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan pohjana. Teoksessa Okulov, S. & Koukkari, K. (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. s. 44. Kuopion yliopisto. Kuopio.
- Sosiaalipedagogiikka. 2017. Luettavissa: <http://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/> Luettu: 28.1.2017

- Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry 2015. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luettavissa: <http://www.hevostoiminta.net/10> Luettu: 6.1.2017
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2011-2015. Syrjäytymistä vähentävä toimenpide. Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävän poikkihallinnollisen ohjelman (2011-2015) loppuarvio. Luettavissa: <http://stm.fi/documents/1271139/1448516/Syrj%C3%A4ytymisen+v%C3%A4hent%C3%A4minen+loppuarvio+16.4.2015+%284%29.pdf/2e6be4ae-72a5-4c94-a1ff-7ae2e389af04> Luettu: 14.11.2017
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2017. Helsinki. Luettavissa: <http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-ko-yhyden-ehkaisy> Luettu: 28.1.2017
- Suomen ratsastajainliitto ry. 2017. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Luettavissa: http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta Luettu: 11.2.2017
- Suomen ratsastusterapeutit ry. 2017. Ratsastusterapia. Luettavissa: <http://www.suomen-ratsastusterapeutit.fi/ratsastusterapia/> Luettu: 28.11.2017
- Talvitie, H. 2012. Ratsastavan lapsen vanhempainopas. Suomen ratsastajainliitto ry. Seitsemäs painos. Luettavissa: http://www.ratsastus.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ratsastajainliitto/embeds/ratsastajainliittowwwstructure/35263_vanhempainopas_2012_netti_aukeama.pdf Luettu: 16.11.2017
- Terve koululainen. 2017. Sosiaalisia taitoja tarvitaan liikunnassa. Luettavissa: <https://www.tervekoululainen.fi/ylakoulu/ilmapiiri-ja-pelisaannot/sosiaaliset-taidot/> Luettu: 9.10.2017
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. Mitä on lastensuojelu? Luettavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu> Luettu: 24.1.2017
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki.
- Valta, L. 2015. Eläinterapiaa hyödynnetään liian vähän. Luettavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-7149748> Luettu: 11.2.2017

Veinola, V. 2005. Videoiden käyttö tutkimuksen apuvälineenä. Luettavissa: <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/pdf/vienola.pdf> Luettu: 10.10.2017.

Vikellys. 2017. Vikellys Suomessa. Luettavissa: <https://www.vikellys.com/> Luettu: 12.10.2017

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Keuruu.

Vilka, H. 2014. Tutki ja havainnoi. Luettavissa: <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-havainnoi.pdf> Luettu: 17.11.2017

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. Jyväskylä.

Walker, E. 2015. Hevonen. Gummerus. Kiina.

Yli-Viikari, A. Haapasaari, M. 2013. Eläinavusteinen työskentely ja Green Care. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. s. 99. Solution Models House. Helsinki.

Ypäjän hevosopisto. 2016. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. Luettavissa: http://www.hevosopisto.fi/fin/opiskelu/aikuis-koulutus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta/ Luettu: 6.1.2017

Yrjölä, M-L. 2011. Hevosen vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa Mattila-Rautiainen, S. (toim.) Ratsastusterapia. s. 97. PS-kustannus. Jyväskylä.

Liitteet

Liite 1.

LASTEN HAASTATTELU:

Taustatiedot:

Tyttö _____ Poika _____ Ikä _____

1. Onko sinulla aikaisempaa hevoskokemusta? Jos on niin minkä verran?
2. Miltä sinusta tuntuu tulla tallille?
3. Mitkä asiat ovat olleet kurssilla kivoja? Miksi?
4. Mitkä asiat eivät ole olleet kivoja? Miksi?
5. Onko ollut kiva tehdä asioita yhdessä muiden kanssa? Miksi?
6. Miltä sinusta tuntuu olla kurssin ryhmässä?
7. Millaisia tunteita hevosen kanssa oleminen herättää sinussa?
8. Mitä asioita olet oppinut kurssin aikana?
9. Haluaisitko jatkaa hevosharrastusta? Jos kyllä, niin miksi?
10. Minkälainen kokemus hevostoiminta oli kokonaisuudessaan? Minkä arvosanan antaisit hevostoiminnalle 1- 10? 1= huono ja 10= erinomainen
11. Onko jotain muuta mitä haluaisit kurssista tai ryhmäläisistäsi kertoa?

Liite 2.

HAASTATTELU OHJAAJILLE:

Taustatiedot:

- Mikä on pohjakoulutuksesi?
- Onko siitä ollut hyötyä toteuttaessasi sosiaalipedagogista hevostoimintaa? Miten?
- Kuinka itse kiinnostuit sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?
- Millainen hevostausta sinulla on?
- Kuinka kauan olet työskennellyt alalla?
- Mille asiakasryhmille olet ohjannut sosiaalipedagogista hevostoimintaa?

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kurssi 2017 Espoossa:

- Kuvaile millainen ryhmä oli mielestäsi?
- Toteutuivatko sinusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet ryhmäläisille? Miten?
- Mitä erityistä mielestäsi hevostoiminta antoi lapsille?
- Huomasitko muutoksia kaikissa lapsissa kurssin aikana? Minkälaisia?
- Millaisia vaikutuksia hevonen sai aikaan lapsissa?
- Muuttuiko lasten käytös kurssi kertojen myötä? Jos kyllä, miten?
- Huomasitko muutoksia lapsien vuorovaikutustaidoissa kurssin aikana?
- Vaikuttiko kurssi lasten itsetuntoon? Miten?
- Ilmaisivatko lapset paremmin tunteitaan kurssin aikana? Miten?
- Jos mietit ensimmäistä ja viimeistä kurssi kertaa hevosen kanssa – tapahtuiko jotain muutosta lapsien käytöksessä hevosen kanssa?
- Kerro millaisia kokemuksia lapsen saivat hevosen kanssa työskentelyssä?
- Käyttäytyivätkö lapset eri tavoin hevosen lähellä?
- Ennakkotietojen perusteella, vähenivätkö lapsien ”oireet” kurssin aikana?
- Löytyikö kurssitoiminnasta apua kaikille lapsille? Jos ei, niin miksi?
- Mitä hyötyjä hevostoiminnasta on lapselle verrattuna tavalliseen ratsastukseen?

Liite 2.

Tulevaisuus:

- Oliko jotain mitä muuttaisit kurssi toiminnassa?
- Oliko lapset sopivan ikäisiä? Minkä ikäisille parhaiten mielestäsi toiminta sopii?
- Oletko huomannut eroa yksityisistä tunteista verrattuna ryhmätoimintaan lapsissa?
- Miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa pitäisi mielestäsi kehittää?
- Miten näet Espoossa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tulevaisuuden?

Liite 3.

Hei Huoltajat!

Työskentelen Espoon kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluissa ja työn ohella opiskelen liikunnanohjaajaksi (AMK) Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa Vierumäen urheiluopistolla. Olen tekemässä opinnäytetyötä ja tarkoituksena tässä tutkimuksessa on lähteä selvittämään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutusta kurssitoiminnan aikana. Aiheesta on tehty tutkimuksia, jotka osoittavat, että hevosen kanssa työskentely vahvistaa lasten itsetuntoa ja parantaa vuorovaikutustaitoja.

Tämä haastattelu on olennainen osa opinnäytetyötä ja vastaukset ovat todella arvokkaita. Kaikki tiedot tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti. Haastatteluun vastanneiden henkilöllisyys ei tule julkisesti esille missään prosessin vaiheessa. Työssäni ei tule myöskään esiin osallistujien, lastensuojelulaitoksen, hevostallin eikä ohjaajien nimiä. Vastaukset tulevat vain omaan käyttöön tämän opinnäytetyön tekemiseen. Vastauksesi ansiosta, pystymme kehittämään hevostoimintaamme ja saamme tärkeitä tuloksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksista.

Taustatiedot:

Lapsen sukupuoli:

Ikä:

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta:

1. Oliko teillä ennakko-odotuksia toiminnasta? Jos oli, niin minkälaisia?
2. Mitkä olivat lapsen ensireaktiot toiminnasta ensimmäisten kertojen jälkeen?
3. Minkälaisia mielipiteitä tai asioita lapsi on tuonut esiin tallikäynneistä?
4. Muuttuiko mielestäsi lapsen käytös käyntikertojen myötä? Jos kyllä, miten?
5. Millaisia muutoksia hevostoiminta sai aikaan lapsessa?
6. Löytyikö mielestäsi hevostoiminnasta apua lapselle?
7. Onko tapahtunut muutoksia lapsen vuorovaikutustaidoissa hevostoiminnan aikana?

Jos kyllä, niin miten ne ilmenivät?

- kavereiden kanssa? Jos kyllä, niin miten ne ilmenivät?

- itsetunnon kanssa? Jos kyllä, niin miten ne ilmenivät?

8. Onko tapahtunut muutoksia lapsen tunteiden ilmaisemisessa?

Liite 3.

9. Millaista hyötyä hevostoiminnalla on ollut lapsen arkeen?
10. Ovatko asiat, joiden takia lapsi hakeutui toimintaan parantuneet? Jos on, niin miten?
11. Onko lapsen kiinnostus kasvanut hevosiin tai hevosharrastukseen kurssin myötä?

Jos kyllä, miten?

Kehittäminen:

12. Veisittekö lapsen uudestaan sosiaalipedagogiselle hevoskurssille?
13. Pitäisikö mielestäsi toimintaa järjestää enemmän Espoossa?
14. Onko sinulla parannusehdotuksia tai toiveita hevostoiminnan toteutukseen?
15. Avoin palaute kokonaisuudessaan sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?

Liite 4.

24.5.2017

Valo/-ja videokuvaaminen sosiaalipedagogisella hevosturssilla opinnäytetyön esitykseen

Työskentelen Espoon kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluilla ja työn ohella opiskelen liikunnanohjaajaksi (AMK) Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa Vierumäen urheiluopistolla. Olen tekemässä opinnäytetyötä ja tarkoitukseni olisi lähteä selvittämään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia kurssin aikana. Aiheesta on tehty tutkimuksia, jotka osoittavat, että hevosen kanssa työskentely vahvistaa lasten itsetuntoa ja parantaa vuorovaikutustaitoja.

Opinnäytetyössä noudatetaan tutkimuseettisiä periaatteita. Tiedot tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti. Työssäni ei tule esiin osallistujien, lastensuojelulaitoksen, hevostallin eikä paikkakunnan nimiä. Valo/-ja videokuvaamisen materiaali tulevat vain omaan käyttööni tämän opinnäytetyön esityksen tekemiseen sekä hevostoiminta kurssin kehittämiseen. Kuvat säilytetään työkoneella ja lopuksi puhdistetaan kaikki materiaali kovalevyiltä.

Alla olevalla lomakkeella voi ilmoittaa suostumuksensa lapsen valo/-ja videokuvaamiseen.

Annan suostumukseni lapsen _____ (nimi)
kuvaamiseen kurssilla

Annan suostumukseni lapsen _____(nimi)
kuvaamiseen kurssilla, josta häntä ei voida tunnistaa

En halua, että lasta _____(nimi) kuvataan kurssilla

Liite 4.

Paikka ja päivämäärä:

Allekirjoitus:

Nimen selvennys:

Liite 5.

